

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

3^E JAARGANG

WOENSDAG 12 JUNI 1918

No. 128

INHOUD

	Blz.
DE POSTCHEQUE EN GIRODIENST IN DE PRACTIJK door <i>Mr. D. Crena de Jongh</i>	513
Buitenlandsche vertegenwoordiging van Noorwegen en Zweden door <i>L. Lacomblé</i>	515
De levensvatbaarheid eener toekomstige Zoutmijnindustrie in Nederland door <i>Ir. J. W. Scherrer</i>	518
AANTEKENINGEN:	
Uitvoerverbod van bankbiljetten in Zwitserland	521
Financiële en monetaire maatregelen in Spanje	521
De Depositorente der Engelsche clearing banks in ver- band met de financiering van den oorlog	522
Maatregelen in Frankrijk tegen kapitaal-export en effecteninvoer	522
Organisatie van den uitvoer uit Oekraïne	522
Binnenvaartafstanden in Centraal-Europa	522
INGEZONDEN STUKKEN:	
Wisselnoteeringen door <i>v. L.</i> met naschrift van <i>P. Bredius</i> ..	523
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	525
REGERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED	526
MAANDCIJFERS:	
Ontvangsten van Spoor- en Tramwegmaatschappijen ..	526
Productie der Kolenmijnen	527
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	527—535
Geldkoersen. Effectenbeurzen.	
Wisselkoersen. Goederenhandel.	
Bankstaten. Verkeerswezen.	

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*

WEEKBLAD ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

Secretaris-Redacteur: *G. E. Huffnagel.*

Secretariaat: *Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam.*
Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: *Economisch Instituut.*
Postcheque en girorekening Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p.
in Nederland f 12,—. Buitenland en Koloniën f 14,—
per jaar. Losse nummers 30 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het
weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande
ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos,
voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0,35 per regel. Plaatsing bij abonne-
ment volgens tarief. Administratie van abonnementen
en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-
Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

10 JUNI 1918.

De geldmarkt kenmerkte zich deze week weder door buitengewone stilte. De twee laatste dagen der week kwam er in prolongatie zelfs in het geheel geen notering tot stand en ook in wissels tot particulier disconto ging weinig of niets om. De enkele wissels welke aangeboden werden, vonden tot $2\frac{3}{4}$ pCt. soms ook tot $2\frac{5}{8}$ pCt. gemakkelijk plaatsing. De prolongatie rente was aanvankelijk $3\frac{1}{4}$, daarna 3 pCt.

* * *

De dalende richting, die de wisselkoersen in het

midden der vorige week hadden ingeslagen, werd deze week voortgezet. Vooral Maandag en Dinsdag was de stemming zeer flauw. De volgende dagen was aanvankelijk alleen Berlijn, daarna ook Londen, Parijs en New-York iets beter. De grondtoon bleef echter zwak, zoodat de week weder op het laagste punt sloot.

DE POSTCHEQUE EN GIRODIENST IN DE PRACTIJK.

Nu de postcheque- en girodienst circa een halfjaar functioneert, is het wel van belang eens na te gaan, of deze dienst aan de verwachtingen beantwoordt, en welke voor- en nadeelen in de practijk worden ondervonden. Men zie eerst hierachter eenige cijfers.

In aanmerking genomen het feit, dat nu eenmaal in ons land maatregelen als deze niet zoo gemakkelijk ingang vinden, mogen deze cijfers wel bevredigend geacht worden. In Duitschland, waar het postgiroverkeer in 1909 werd ingevoerd, bedroeg einde 1910 het aantal rekeninghouders slechts 5.000, thans is het aantal rekeninghouders tot over 200.000 gestegen, dit is dus 1 rekening op de 340 inwoners, tegen in Nederland nu reeds 1 rekening op de 677 inwoners. Wel moge niet uit het oog verloren worden, dat in Nederland circa $\frac{1}{3}$ deel der rekeningen ten name van het Rijk staat ingevolge opdracht van hoogerhand. Al draagt deze deelneming dus niet een spontaan karakter, toch mag hiervan als propagandamiddel veel verwacht worden, indien althans de ambtenaren medewerken. Dat dit niet steeds het geval is, bleek uit een geval, hetwelk mij werd medegedeeld, waarbij een ontvanger der invoerrechten en accijnzen aan een zijner „cliënten" mededeelde, dat zijne rekening slechts voor interne aangelegenheden bestemd was en niet voor het gebruik van het publiek. Zeer zeker klein is het aantal rekeningen ten name van gemeenten. Ook hier zou het gemak van het giro bij het betalen van belastingen en schoolgelden een aanleiding tot het openen eener rekening kunnen zijn, terwijl evenals bij het Rijk de betaling van salarissen door middel van giro zou kunnen geschieden. Hiermede komen wij reeds direct aan een zwak punt van het nog jonge girostelsel, n.l. dat particulieren hunne postrekening hoofdzakelijk voor betalingen zullen gebruiken en weinig stortingen zullen ontvangen, zoodat dus toch telkens het tegoed in baar zal moeten worden aangevuld. Dit komt tot uiting in de cijfers, immers tegen stortingen van circa $12\frac{1}{2}$ miljoen werden slechts $15\frac{1}{2}$ miljoen overboekingen verricht. Wel hebben vele handeldrijvenden eene rekening geopend, doch nog te weinig particulieren. Indien eenmaal ambtenaren er aan gewend zijn hunne salarissen per giro te ontvangen, volgt het betalen per giro van rekeningen van zelf en zal ook het gebruik van de chèques afnemen ten gunste van het gebruik van het giro. De tegenwoordige verhouding van circa $9\frac{1}{2}$ miljoen tot $15\frac{1}{2}$ miljoen is zeker niet fraai. De nieuwe dienst bedoelt het gebruik van contant geld te besparen en de uitbe-

Rekeningen ten name van:	Aantal rekeninghouders op ult ^o		Aantal rekeningen op ult ^o		Saldo tegoed op ult ^o	
	Maart 1918	April 1918	Maart 1918	April 1918	Maart 1918	April 1918
Het Rijk	1122	1411	1122	1412	4.727.763,56½	7.200.212,95
Provinciën	2	3	2	3	16.157,89½	99.951,38½
Gemeenten	131	160	139	168	96.356,80	143.822,99½
Waterschappen	6	7	6	7	—	—
Anderen	7639	8008	8012	8386	4.959.980,55½	5.404.855,73½
	8900	9589	9281	9976	9.800.258,81½	12.848.843,06½

	April	aantal	bedrag
Stortingen	28.724	f	12.491.152,62
Overschrijvingen	20.102	„	15.548.144,16½
Afschrijvingen wegens chèques	22.669	„	9.446.418,01½

taling op de chèques beantwoordt dus niet aan het beoogde doel. Toch meen ik, dat het gebruik van chèques als voorlooper van het giro-verkeer van zeer veel belang is. Wel eigenaardig is het, dat juist over het chèque-verkeer de meeste klachten inkomen. Uit mededeelingen, welke mij werden gedaan, kan ik de volgende telkens wederkerende klachten opsommen:

- de chèques luiden aan toonder;
- het advies komt steeds een dag te laat;
- de kas van het postkantoor is vaak ontoereikend tot de betaling;
- de kas is voor chèque-uitbetalingen slechts tot 12 uur geopend, of zoolang het kantoor voor den post-wisseldienst is opengesteld;
- de termijn na afloop waarvan de chèque niet meer, zonder lastige formaliteiten, betaald wordt, is te kort (10 dagen);
- de commissie voor trekkingen is te hoog.

Ad *a*. Het eerste bezwaar onderschrijf ik gaarne, de betaling per chèque heeft juist het voordeel, dat zij veilig is. Stelt men de chèque aan toonder, dan is deze veiligheid weer verloren. Waar zowel bij post-wissels als aangeteekende brieven de postambtenaren zich hebben te overtuigen van de juistheid van de handteekening, zie ik niet in, waarom tegen het op naam stellen van de chèque ernstige bezwaren zouden kunnen bestaan. De raad van de directie om het advies eerst op te zenden, als men de ontvangsterkenning van de chèque gekregen heeft, is toch wel wat al te onpractisch. Een aantal vergeefsche pogingen van den houder om de chèque geïncasseerd te krijgen maakt hem een vijand van den postdienst. Dit moge ook wel eens overwogen worden bij de bezwaren, onder *b*, *c*, *d* en *e* genoemd.

Ad *b*. Dit is werkelijk een algemeene klacht, waarvan echter moeilijk tegemoet te komen is, daar de remittent de chèque gelijk stuurt met het advies en dit laatste dan daarna door het betrokken postkantoor moet worden doorgestuurd. Intusschen blijkt hier vaak meer oponthoud voor te komen, dan strikt noodzakelijk is. Een hulpmiddel hiertegen zou zijn het doen fiatteeren der chèques. Echter verlieze men niet uit het oog, dat het chèque-verkeer zich eerst goed kan ontwikkelen, indien het vertrouwen in de chèque zich vestigt. Dit zal door een ruim gebruik zeer zeker ontstaan, zoodat dan b.v. het afleveren van waren direct na ontvangst van een chèque in het algemeen zal kunnen geschieden, zonder dat de aflader eerst zich heeft overtuigd of de chèque wel betaald wordt. Wettelijke maatregelen, als b.v. het strafbaar stellen van afgiften boven het tegoed, waren gewenscht. Het moge hier vermeld worden, dat over de intrekbaarheid van de chèque niet gesproken wordt in de brochure over den giro-dienst; de directie stelt zich blijkbaar op het standpunt, dat de postchèque niet intrekbaar is. Waar ik meen, dat de intrekbaarheid onzer chèques een der nadeelen van het gebruik daarvan is, juich ik dit standpunt zeer toe. Evenwel waag ik te betwijfelen of de motiveering er van, n.l., dat na ontvangst van het advies de rekening van den trekker direct wordt

gedebiteerd en deze daardoor de beschikking over het bedrag der trekking zou hebben verloren, wel juridisch juist is.

Ad *c*. Men mag bedenken, dat de post zoo maar niet op eenmaal bankier is, evenwel werden mij gevallen genoemd, welke er op wezen, dat de kassen in het algemeen te klein zijn en aanvulling langzaam gaat, een verbetering hiervan is zeer gewenscht.

Ad *d*. Indien aan dit bezwaar werd tegemoet gekomen, zou dit zeker voor velen een groot gemak opleveren; vooral in de gevallen, waar men eerst zekerheid wil hebben over het al of niet betalen van de chèque, moeten thans vele zaken op afdoening blijven wachten tot den volgenden dag.

Ad *c*. Inderdaad blijkt deze termijn te kort te zijn, vooral in gevallen, dat de houder in een afgelegen plaats woont.

Ad *f*. Dit bezwaar behandel ik later.

Thans overgaande tot den giro-dienst, noem ik de volgende mij ter oore gekomen bedenkingen:

- het aantal aangeslotenen is te gering;
- stortingen worden tegen betaling van 5 ct., indien de begunstigde in een andere stad woont, aangenomen, terwijl overboeking in dit geval ¼ ‰ kost.
- een bedrag, eenmaal op girorekening gebracht, is slechts met hooge kosten (½ ‰) daar weer af te nemen.
- de kosten zijn te hoog.

Ad *a*. Dit bezwaar mag men niet te hoog aanslaan nu de dienst eerst zoo kort functioneert.

Ad *b*. Inderdaad is dit eene anomalie, immers hier wordt de gebruiker van contant geld goedkoper bediend, den degeen, die van het postgiro gebruik maakt, zoodat zelfs een aangeslotene er de voorkeur aan zou moeten geven in contanten te storten.

Ad *c*. Gelijk men ziet, treedt de Staat hier als een listig handelsman op; de cliënten van den postdienst kunnen zonder kosten schier hunne rekening openen, doch zijn ze eenmaal zoo ver, dan kost elke verdere handeling hun geld en vooral wanneer zij weder over hun saldo willen disponeeren, dan wordt het hooge recht van ½ ‰ geheven. Men voelt wel, dat hier voor de banken het grootste bezwaar in gelegen is. Deze wenschen wegens de lage rentevergoeding hare saldo's zoo laag mogelijk te houden en zijn dus verplicht telkens, wanneer deze saldi te zeer stijgen, gelden te onttrekken. Tot dusver was dit slechts mogelijk per chèque, zoodat derhalve de banken bij stortingen op hare rekeningen steeds haren cliënten direct het ½ ‰ moesten berekenen, hetgeen een dergelijke storting haar eventueel zou kunnen kosten. Thans heeft echter de Nederlandsche Bank, welke tot dusver slechts voor haar hoofdkantoor te Amsterdam eene rekening onderhield, ook rekeningen geopend te 's-Gravenhage, Rotterdam en Utrecht, zoodat de aldaar gevestigde financiële instellingen op hare rekening bij de Nederlandsche Bank hare post-saldi kunnen doen overboeken. De Nederlandsche Bank schijnt het giro-bedrijf van de posterijen eens te willen aanzien alvorens tot eene volledige samenwerking over te gaan; aan den anderen kant stelt de directie van den postchèque- en giro-dienst zich op het standpunt, dat zij bij andere lichamen geene rekeningen wenscht te openen, wijl anders het karakter van dezen dienst verandert en meer een clearingverkeer ontstaat. Sa-

menwerking met andere financiële lichamen is dus slechts mogelijk, indien deze bij de post eene rekening openen.

Ad *d.* Zoowel over het chèque- als het giroverkeer hoort men klachten betreffende de kosten. Bij eenigszins belangrijke omzetten zijn deze dan ook te hoog, hetgeen door de directie wordt ingezien, althans eene zeer belangrijke tariefswijziging is in behandeling. Het schijnt, dat men aanvankelijk niet verwacht heeft, dat ook voor vrij aanzienlijke bedragen van den postdienst gebruik zou worden gemaakt. Nu dit het geval is, is dan ook eene spoedige herziening der tarieven zeer gewenscht, teneinde gebruikers van den postdienst niet af te schrikken.

Het spreekt wel van zelf, dat de post-chèque- en girodienst niet is ingericht om winst te maken, doch slechts de bedoeling heeft het gebruik van contant geld te verminderen. Waar dus slechts de kosten gedekt behoeven te worden, zal eerst in de practijk kunnen blijken hoe hoog het tarief zal moeten zijn. Om echter de kosten te kunnen becijferen is eene commerciële boekhouding noodig en deze ontbreekt.

Immers de gelden, welke de postdienst ontvangt, komen voor zoover deze niet worden belegd, in de staatskas en deze betaalt geen rente. Verder verricht de post-chèque- en girodienst zijne werkzaamheden voor den Staat gratis. Hieruit volgt, dat wanneer de betaalde rente en onkosten gedekt worden door ontvangen renten en kosten, de gebruikers van den girodienst de onkosten en renten voor den Staat betalen. Waar het gebruik door den Staat zich steeds uitbreidt, o.a. voor de betalingen der regeerings-commissarissen, moet men het hierboven besproken bezwaar niet te gering tellen.

Wanneer het gebruik van den chèque- en girodienst toeneemt, zal ongetwijfeld een groot bedrag daarin door de gebruikers worden vastgelegd. Men vergete evenwel niet, dat deze saldi door de inleggers als vlottend kapitaal worden beschouwd en derhalve groote onttrekkingen steeds mogelijk zijn en zullen voorkomen, al zal zeer zeker een belangrijk deel van de saldi continu circuleeren.

De post-chèque- en girodienst maakt evenwel zijne rente slechts door belegging in effecten. Hoewel, om de zoo juist vermeldde redenen, tegen eene matige belegging geen bezwaren zijn in te brengen, is toch principieel het stellen van direct opvorderbare gelden (welke in tegenstelling met de spaarbank-saldi, door de inleggers als liquide middelen van den eersten rang worden beschouwd) tegenover eene belegging in activa als effecten niet juist. Waar de Staat als regel toch van de Nederlandsche Bank schuldenaar is of groote vlottende schulden heeft, zoude rentevergoeding aan de postdiensten zeer op haar plaats zijn, zoodat derhalve deze tot het kweken van rente niet er slechts op was aangewezen, groote posten schuldbrieven te koopen, welke bovendien steeds aan koersdaling onderhevig zijn.

Werd de rente op deze wijze berekend, dan zouden m.i. de kosten, waarmede de rekeninghouders thans moeten belast worden, zeer kunnen dalen of kunnen worden afgeschaft.

Waar het aantrekken van zeer groote saldi toch wel niet het doel van den girodienst zal zijn geweest, meen ik voorts, dat tegen een voor cliënten geheel rentelooze rekening geen bezwaar kan bestaan, vooral niet, indien daartegenover de girorekeningen geheel franco zouden kunnen worden gevoerd, hetgeen ongetwijfeld aan het gebruik van den dienst zeer ten goede zou komen.

Resumeerende geloof ik te mogen constateeren, dat het gebruik van den post-chèque- en girodienst in Nederland, gezien den korten tijd van werking, niet onbevredigend mag worden genoemd en dat aan alle bezwaren, daartegen aangevoerd, wel tegemoet kan gekomen worden, mits met voortvarendheid worde opgetreden. Heeft eenmaal een dergelijke tak van dienst een slechten naam, zoo is het moeilijk daarin verande-

ring te brengen. De thans heerschende malaise bij de postdiensten werkt intusschen ook niet mede om den dienst zoo regelmatig mogelijk te voeren.

Moge de post-chèque- en girodienst, welks directie binnen haar keurslijf van reglementen steeds gaarne aan bezwaren tracht tegemoet te komen, spoedig de moeilijkheden, welke elk nieuw bedrijf ontmoet, te boven komen.

Mr. D. CRENA' DE IONGH.

Rotterdam, 7 Juni 1918.

BUITENLANDSCHE VERTEGENWOORDIGING VAN NOORWEGEN EN ZWEDEN.

Het behoeft wel geen nader betoog, dat de handelskrijg, die al reeds vóór dezen oorlog gevoerd werd en die, zoo hij al niet den stoot tot den oorlog gegeven heeft, dan toch een der groote aanleidingen daartoe geweest is, na den vrede — die wel eenmaal komen zal — weder met vernieuwde kracht voortgezet zal worden, scherper dan ooit te voren. Het is daarom een dringende noodzakelijkheid, dat men zich ook in de neutraal gebleven landen voor den komenden wedstrijd op handelsgebied tusschen de verschillende landen gaat voorbereiden.

Men wordt er zich van bewust, dat er met de oude sleur van zaken gebroken dient te worden, omdat er nieuwe tijden in aantocht zijn, die op velerlei gebied een omwenteling teweeg zullen brengen. De kat eerst eens uit den boom te kijken is wel de gemakkelijkste arbeidswijze, maar met de handen uit de mouwen te steken komt men verder en zij die dit niet bijtijds inzien, zullen met de nachtschuit aankomen, terwijl er duizenden vliegtuigen in de lucht zullen snorren. Dit bij wijze van spreken, ofschoon men er tusschen twee haakjes toch wel eens over na kon denken, welk een omwenteling het verkeer door de lucht op handelsgebied b.v. teweeg zal gaan brengen,¹⁾ hoe daardoor het arbeidstempo versneld zal worden, en wel zoo, dat de geheele tot nu toe gevolgde wijze van werken een ingrijpende wijziging zal dienen te ondergaan.

Doch ter zake. De vraag stelt zich hier, hoe heeft men zich in de beide Scandinavische landen Noorwegen en Zweden voor den komenden handelskrijg toegerust en wat denkt men inmiddels nog in die richting te doen? De ondervinding heeft geleerd, dat waar krijg gevoerd wordt, de inlichtingen- en verkenningdienst een groote rol spelen en dit is ook het geval voor den krijg, dien wij hier op het oog hebben. Gaan wij daarom eens na, hoe Noorwegen bijvoorbeeld zijn inlichtingendienst op handelsgebied in het buitenland heeft ingericht en in hoeverre deze volgens het oordeel hier te lande over het algemeen voldoende is, welke gebreken hij heeft en hoe men zich voorstelt daarin verbeteringen te brengen.

Volgens den kalender van het departement van buitenlandsche zaken van 1917 bestond de buitenlandsche vertegenwoordiging van Noorwegen uit 18 legaties (waarbij sommige in twee of meer landen tegelijk werkzaam zijn) en 664 consulaire ressorten, waarvan 37 vertegenwoordigd worden door een consul-generaal, 149 door een consul en 478 door een vice-consul. Hiervan zijn 10 consuls-generaal, 6 consuls en 9 vice-consuls bezoldigde, door de Noorsche regeering uitgezonden, ambtenaren. Alzoo 25 bezoldigde ambtenaren van de 664. Dit geringe aantal bezoldigde consulaire ambtenaren, vergeleken met het groote aantal onbezoldigde titulaire ambtenaren, valt dan ook onmiddellijk in het oog.

Bij velen is de vraag gerezen, of de belangen der handelswereld wel door zulk een groot aantal titulaire ambtenaren gediend zijn, wien het in de meeste gevallen in hoofdzaak om den titel te doen is — welk klinkend in het oor van het publiek en tevens een introductie vormende — die den titularis zekere niet te ver-

¹⁾ [dat men ten deze h. t. l. reeds dilligent is, blijkt uit het artikel „Luchtpostdiensten” in ons nummer 126. — Red.]

smaden voordeelen moet bieden, daar hij zich anders toch niet al den last, aan zulk een onbezoldigd eerebaantje verbonden, zou getroosten, terwijl hij inmiddels meestal zijn eigen belangrijke zaken te behartigen heeft. Daartegenover staan er weer anderen, die de partij voor de titulaire consulaire ambtenaren opnemen, en die vinden, dat velen hunner wel degelijk goede diensten bewijzen. Sommigen houden er speciale eigen bezoldigde secretarissen op na, soms met den titel van vice-consul, die zich dan meer uitsluitend aan de behartiging der consulaire werkzaamheden kunnen wijden. Het is dan voor die secretarissen een voordeel, dat zij zich bij het inwinnen van informaties bedienen kunnen van den maatschappelijke rang, dien de titularis gewoonlijk inneemt, wanneer hij een hoogen rang in het consulaatwezen bekleedt en door de relaties, die deze bezit, gemakkelijker hun doel bereiken, dan wanneer zij geheel op eigen wieken moesten drijven. Wel valt het evenwel onmiddellijk in het oog, dat een dergelijk, bijv. door een consul-generaal bezoldigd secretaris, met of zonder den rang van vice-consul, in zekeren zin in een al te afhankelijke positie tot dezen komt te staan, en dat hij als onafhankelijk consulaire ambtenaar een veel zuiverder standpunt zou innemen, en op een meer onpartijdige wijze zijn werkzaamheden als zoodanig zou kunnen behartigen — wel te verstaan, wanneer hij al weer niet voor eigen rekening belangen te behartigen heeft.

Men blijft, gelijk men bemerkt, op die wijze steeds op twee beenen hinken, en men zou den Gordiaanschen knoop op de meest geschikte wijze doorhakken door alleen bezoldigde consulaire ambtenaren aan te stellen, en hen zoo te salarieren, dat zij zich uitsluitend met consulaire werkzaamheden konden bezighouden, alleen en uitsluitend in het belang van het land, dat zij vertegenwoordigen. Dit is evenwel op het oogenblik voor Noorwegen practisch onuitvoerbaar, en het zal dus wel een groot deel van zijn 469 onbezoldigde vice-consuls en 143 onbezoldigde consuls „faute de mieux” moeten behouden. Zij kunnen eventueel nog steeds inlichtingen verschaffen, die men anders moeilijk ter plaatse zou kunnen krijgen, en hen uit de buitenlandsche vertegenwoordiging uit te schakelen, zou in sommige gevallen groot ongerief veroorzaken.

Nu houde men hierbij in het oog, dat van die 469 vice-consuls er ca. 90 Noren zijn of personen, tot wie men zich in de Noorsche taal kan wenden, en ca. 40 van de 143 consuls tot dezelfde categorie gerekend kunnen worden, wat ten slotte voor die posten een zekere waarborg kan zijn, dat de Noorsche belangen niet ten koste van vreemde belangen verwaarloosd worden, waarvoor meer kans bestaat, wanneer de Noorsche vertegenwoordiging in handen is gelegd van vreemdelingen.

Men is dus in zekeren zin door de omstandigheden gedwongen, om de bestaande toestanden te bestendigen, ofschoon er nu ook in het Noorsche Storting stemmen zijn opgegaan om door het uitbreiden van het bezoldigde consulaire personeel in den toestand langzamerhand een verbetering te brengen, wat o.a. zijn uitslag heeft gevonden door het oprichten in den laatsten tijd van een aantal nieuwe bezoldigde consulaire posten. Het kan hiermede in verband misschien wel van belang zijn eens na te gaan op welke wijze de buitenlandsche vertegenwoordiging hier georganiseerd is en hoe zij werkt.

Het departement van buitenlandsche zaken, het consulaatwezen en de diplomatie behooren tot één état, maar tusschen deze drie is er steeds een soort van wisselwerking te bespeuren; m.a.w. er vinden meermalen verplaatsingen plaats van de eene afdeling naar de andere: diplomatieke vertegenwoordigers wisselen hun plaats met consulaire ambtenaren of met ambtenaren van het ministerie van buitenlandsche zaken en omgekeerd. Op deze wijze krijgen die ambtenaren een meer uitgebreide kennis van zaken, een beter inzicht van de veelzijdige werkzaam-

heden, die den vertegenwoordigers in het buitenland opgelegd kunnen worden, en kijken zij zich niet blind in het engere kringetje, waarin zij hun opleiding hebben genoten.

Men is er in Noorwegen al vroeger achter gekomen, dat de diplomatieke vertegenwoordiger in het buitenland zijn tijd op andere en nuttiger wijze kon besteden, dan als functionaris voor den politieke inlichtingendienst op te treden, en dat hij tevens daarbij den consulaire inlichtingendienst kon waarnemen, wel te verstaan, wanneer hij de daarvoor vereischte qualificaties bezat. Vandaar, dat in verschillende plaatsen, waar een legatie gevestigd is, deze tevens opgedragen wordt de werkzaamheid van consulaat-generaal te verrichten. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de legatie in Zweden, Denemarken, Frankrijk, Duitsland (met uitzondering van het district, dat onder het consulaat-generaal van Hamburg ressorteert), Rusland, Argentinië, Brazilië, Cuba, Mexico, Japan en de Vereenigde Staten (voor de geheele Unie, uitgenomen Hawai en Puerto Rico). Nu zijn er wel is waar, voor zoover het Parijs en Berlijn betreft, daar ter plaatse locale consulaten-generaal opgericht, maar het plan bestaat om deze locale consulaten neer te leggen en die voortaan met de legatie samen te smelten.

Het spreekt als van zelf, dat waar zulk een regeling bestaat, de diplomatieke vertegenwoordiging opgedragen zou moeten worden aan personen, die een commercieele opleiding hadden genoten, of die ten minste een uitgebreide theoretische en practische handelskennis bezaten. Gaat men de staten van de verschillende Noorsche diplomatieke vertegenwoordigers in het buitenland na, zoo ontwaart men, dat een klein deel hunner een zuiver diplomatieke loopbaan gevolgd heeft, anderen weer hebben een vroegere maatschappelijke stelling, geheel buiten de handelswereld staande, met de diplomatieke verwisseld, terwijl een ander deel weer betrekkingen aan het departement van buitenlandsche zaken en in het consulaatwezen bekleed heeft en op die wijze meer direct met de handelswereld in aanraking is gekomen; de meesten hebben bovendien een juridische opleiding genoten; maar van een mercantiele opleiding is bij geen enkel sprake.

Men is hier te lande op dezen stand van zaken opmerkzaam geworden, en onlangs bleek bij de behandeling van de begroting van buitenlandsche zaken, dat de kwestie der buitenlandsche vertegenwoordiging de aandacht van alle partijen getrokken heeft en de belangstelling heeft gewekt. De wenschelijkheid kwam aan den dag om zoo spoedig mogelijk een algemeene wijziging in de buitenlandsche leiding te brengen, waarbij men zich van het systeem der geheime diplomatie los wil maken, waardoor tevens de grenzen tusschen diplomatie en consulaatwezen zouden kunnen vervallen. Dat men inderdaad in Noorwegen deze richting uit wil, bleek ook uit een verklaring van den minister van buitenlandsche zaken, dat hij het eens was met de richting, die als voorwaarde voor een hoofd van een diplomatieke post o.a. eischt, dat genoemde persoon in het consulaatwezen werkzaam moet geweest zijn. Het kwam onder het debat verder aan den dag, dat men op een theoretische en practische handelskennis als eerste vereischten voor het bekleeden van een consulaire betrekking den nadruk wil leggen, ofschoon daarnaast toch ook algemeene ontwikkeling, beschaving, tact en wereldervaring in aanmerking dienen te komen. Ook scheen men het er over eens te zijn, dat aan de legaties en de consulaten meer middelen voor de loopende kantoorwerkzaamheden verstrekt moesten worden, waardoor de buitenlandsche vertegenwoordiging meer tijd aan den commercieelen en politieke inlichtingendienst zou kunnen offeren, dan tot nu toe het geval is.

Dat men hier in Noorwegen ook bedacht is geweest op den economischen oorlog, die na den militairen oorlog te verwachten is, waarom het van het grootste gewicht zal zijn, in het buitenland flinke

vertegenwoordigers te hebben, die de Noorsche handelsbelangen daar kunnen behartigen, blijkt uit een kort geleden gevallen Stortingsbesluit om een paar handelsraden aan te stellen voor Rusland en Z.-Amerika, en die aan de respectieve legaties dier landen verbonden zullen worden. Deze handelsraden zou men ongeveer gelijk kunnen stellen met wat de Engelschen „commercial counsellors” noemen; zij komen direct onder de Noorsche legatie ter plaatse te ressorteeren, maar genieten toch een groote vrijheid van bewegen en handelen, moeten in het land reizen, waar zij aangesteld zijn, zich op de hoogte stellen van de plaatselijke toestanden en de mogelijkheden nagaan voor het aanknoopen van nieuwe handelsverbindingen met Noorwegen.

Onder de instellingen, die aan de Noorsche handelswereld onder dezen oorlog groote diensten hebben bewezen, zijn de handelskamers van New York, Chicago en Londen, private instellingen, die wel is waar van rijkswege gesubsidieerd zijn, maar die toch geheel zelfstandig optreden en geheel onafhankelijk van het departement van buitenlandsche zaken werkzaam zijn, ofschoon zij daarmede toch het noodige contact onderhouden.

Wij bezitten verder in Kristiania Noorwegens informatiebureau voor handel, nijverheid en andere takken van bestaan: „Norges oplysningskontor for naeringsveiene”, met aan het hoofd een directeur (nu de heer C. F. Sandberg). Dit bureau, in 1901 opgericht, heeft zijn kantoor in Kristiania gevestigd, en is een openbare instelling, die meer in het bijzonder onder het departement van handel ressorteert, en die tegelijk met het departement van buitenlandsche zaken en met de diplomatieke en consulaire vertegenwoordiging in het buitenland nauw in contact staat. Het bureau neemt een bijzondere plaats onder de publieke instellingen van het land in, omdat het krachtens zijn bestuur en organisatie in directe en vertrouwelijke verbinding met de groote nationale handels- en industriele genootschappen staat. Het hoofddoel van het bureau is het bevorderen en vergemakkelijken van den verkoop naar het buitenland van Noorsche producten van allerlei aard, en om tegelijkertijd den Noorschen handel en industrie voor de noodzakelijke voorziening hunner producten en grondstoffen den weg naar de beste vreemde markten te wijzen; maar de werkzaamheid van het bureau omvat behalve de bevordering van den nationalen handel en industrie in het algemeen, ook die van den land- en boschbouw, de visscherijen en scheepvaart, het handwerk, het mijnwezen en de kunstindustrie en tracht dit doel door een intensieve informatie-werkzaamheid te bereiken. Een enkel voorbeeld ter toelichting. Wil een exporteur persoonlijk een bezoek aan een vreemde markt brengen, of wil hij er zijn reiziger heen sturen, dan kan hij zich op het bureau inlichtingen verschaffen, bijv.: op welke voorwaarden de handelsreizigers in het vreemde land toegelaten worden, welke regels er bestaan voor het zich aanschaffen van paspoorten, licenties, welke bijzondere rechten voor hunne monsters geheven worden e. z. m. Het bureau verschaff hem goede adressen voor den verkoop zijner waren, brengt hem in verbinding met firma's, die genegen zijn Noorsche goederen in commissie te nemen. Omgekeerd is het bureau den vreemdelingen behulpzaam, die zaken in Noorwegen willen doen, en door zijn ruime kennis van Noorsche productie en handelsvoorwaarden en ook van de draagkracht van verschillende firma's en ondernemingen, is het bureau in staat vreemden zakenmensen grooten bijstand te verlenen, wanneer zij met de Noorsche markt in contact willen komen en daardoor ook resultaten willen bereiken.

Het bureau is een vraagbaak voor velen en een opgave over het jaar 1912-'13 leert ons, dat in deze periode ca. 6000 schriftelijke en mondelinge vragen over verschillende takken van bestaan werden beantwoord. Behalve dat het bureau directe informaties verstrekt, geeft het ook periode geschriften uit: om het

andere jaar verschijnt een exportkalender in zes talen, die de namen en adressen bevat van de voornaamste Noorsche exporteurs, gerangschikt naar de rubrieken van de verschillende takken van bestaan. Alle Noorsche legaties en consulaten zijn in het bezit van dezen kalender, en men kan dien door consulteeren. Bovendien publiceert het bureau sedert het begin van 1918 in samenwerking met het departement van buitenlandsche zaken een veertiendaagsch tijdschrift: „Norges Utenrikshandel” (Noorwegens buitenlandsche handel). Het bevat uittreksels van diplomatieke en consulaire rapporten, die van actueel belang zijn, alsmede artikelen en nota's, die in het algemeen vraagstukken van belang voor den buitenlandschen handel en industrie bevatten. Dit tijdschrift verschijnt ook periodiek in het Engelsch.

Aan het bureau is, behalve een bibliotheek en een leeszaal ook een monsterkamer verbonden, die op het oogenblik van minder belang is, en voor het grootste deel uit toezendingen van buitenlandsche consuls bestaat, zonder dat hier tot heden een bepaald systeem tot grondslag schijnt te liggen.

De Noorsche handelsattaché's, die nu al sedert een heele generatie elk jaar naar de verschillende wereldmarkten uitgezonden worden, worden door het bureau aangesteld en verrichten hun werk onder zijn onmiddellijke directie; voorts verleent het bureau jaarlijks stipendiums voor jonge handelslieden, die in het buitenland willen gaan studeeren of daar betrekkingen willen zoeken.

Ten slotte nog een enkel woord over Zweden. Daar zijn de toestanden met de consulaire vertegenwoordiging in het buitenland ongeveer dezelfde als in Noorwegen. Uit den kalender van buitenlandsche zaken van 1916 blijkt, dat er toen 558 onbezoldigde consulaire ambtenaren waren en 24 bezoldigde, een toestand, die dan ook onlangs aanleiding heeft gegeven tot de motie-Nylander in den Rijksdag. Deze motie, die evenwel nog niet in behandeling is gekomen, betreft zekere veranderingen en uitbreidingen in de buitenlandsche vertegenwoordiging, opdat deze op een voldoende effectieve wijze aan de steeds grooter wordende eischen zal kunnen voldoen, die haar van commercieel standpunt na den oorlog gesteld zullen worden.

In de eerste plaats komt een vermeerdering van het aantal bezoldigde Zweedsche consulaire ambtenaren in aanmerking, dat uit de hierboven aangehaalde cijfers gemakkelijk te begrijpen is. Dat voor Zweden's export en import op verschillende plaatsen bezoldigde consulaire vertegenwoordigers hoogst noodig zijn, blijkt wel daaruit, dat er in Britsch-Indië bijvoorbeeld geen bezoldigd consulaire ambtenaar is, evenmin in Nederlandsch-Indië, in Griekenland, aan de Noord-, West- en Oostkust van Afrika, in Syrië en Palestina, op de Westkust van Noord-Amerika, in Centraal-Amerika, op Cuba, in belangrijke havenplaatsen als Canton, Hongkong, Singapore en Siam, e. z. m. Deze opsomming van plaatsen in verschillende werelddelen wijst er genoegzaam op, dat het voor Zweden ook hoog tijd wordt, dat aan de consulaire vertegenwoordiging in het buitenland meer aandacht zal gewijd worden, dan voorheen het geval is geweest.

In diezelfde motie wordt er tevens gewezen op de behoefte om de institutie der handelsattaché's meer te ontwikkelen, door het aanstellen voor den inlichtingendienst van specialisten in bijzondere technische of commercieele vakken, of ook door de benoeming van ambulante attaché's. Tevens wenscht men organisatorische veranderingen in het departement van buitenlandsche zaken in te voeren, als een gevolg van de uitbreiding van de commercieele zijde zijner werkzaamheid. Verder staat op het programma het verschaffen van commercieele inlichtingen uit het buitenland aan de binnenlandsche nijverheidswerkzaamheid, bevordering van de samenwerking tusschen de consulaten en de Zweedsche handelskamer in het

buitenland, inspectie over de werkzaamheid der eereconsuls e. z. m.

Men is in Zweden evenwel zoo verstandig, dat men inziet, dat het niet uitsluitend op de uitbreiding van de consulaire vertegenwoordiging en op het aantal nieuwe attachés aan komt; maar vooral ook op de geschiktheid van de aan te stellen ambtenaren. Men legt er voornamelijk den nadruk op, dat de betreffende personen een degelijke zakenkennis moeten bezitten. De Schoonsche handelskamer heeft indertijd als haar oordeel uitgesproken, dat de hoofdvoorwaarde voor een de nijverheid tevreden stellende buitenlandsche vertegenwoordiging deze is, dat zij gerecrueteerd wordt uit personen met een goede handelsontwikkeling en dat als eerste verdienste voor de consulaire loopbaan een lange tijd van practische werkzaamheid in het handelsleven gelden moet, en wel in zulke betrekkingen, waar de gelegenheid bestaat om zich ervaring in de verschillende onderdeelen van den handel en de industrie te verwerven. Maar wenscht men, dat de personen, die in aanmerking komen, aan degelijke eischen zullen beantwoorden, dan moeten ook de bezoldigingen daarmede evenredig zijn.

Aan de reorganisatie van de buitenlandsche vertegenwoordiging van Noorwegen en Zweden, is gelijk elders behalve de dubbeltjeskwestie, die alleen voor onverstandige menschen bestaat, tevens ook de kwestie verbonden om „the right man on the right place” te vinden. Op hem komt het ten slotte toch aan.¹⁾

L. LACOMBLÉ.

Kristiania, 22 Mei 1918.

DE LEVENSVATBAARHEID EENER TOEKOMSTIGE ZOUTMIJNINDUSTRIE IN NEDERLAND.

Als gevolg van de enorme hoeveelheden steenzout, welke door den Rijksofsporingsdienst van Delfstoffen in onzen bodem zijn aangetoond²⁾, zal allicht in Nederland overvogen worden, deze delfstoffen door middel van schachten aan de oppervlakte te brengen. Voor we er toe overgaan een nieuwe mijnindustrie voor het steenzout op te richten, hebben wij er ons echter terdege van te vergewissen in hoeverre deze levensvatbaarheid bezit. Steenzout is een artikel, dat in veel geringere mate verbruikt wordt dan kool; de markt is dus veel sneller overvoerd dan dit bij de kool het geval is en is dus bijzonder gevoelig.

Wil Nederland zijn vrijhandelstelsel niet prijsgeven, dan komt het Nederlandsche steenzout zonder twijfel in concurrentie met het buitenlandsche en het is daarom wel van belang eens na te gaan onder welke voorwaarden zich een dergelijke strijd zal afspelen en hoe hiervan het verloop zal zijn. Wij hebben een voorbeeld bij onze Oostelijke naburen, bij wie zich zoowel in de kolenindustrie als in de kali-industrie een groote concurrentiestrijd heeft voorgedaan en ten deele nog bestaat.

De strijd in de kali-industrie verloopt zeer eenvoudig, omdat Duitschland een wereldmonopolie voor kalizout heeft en het Deutsche kali-syndicaat dus in staat is zijn prijzen zoowel voor binnen- als buitenland vrijwel te dicteeren.

Uit den strijd echter, dien de kolenmijnen onderling gevoerd hebben, zijn voor ons belangrijke lessen te halen. Zooals algemeen bekend is, bestaan de algemeene productiekosten eener mijn uit: de generalia,

¹⁾ [Volledigheidshalve zij hier nog op het bestaan geweten van de „Sveriges Allmänna Exportförening” (algemeene zweedsche export-vereeniging), waarvan de Koning van Zweden beschermheer is, eene organisatie waaraan in deze kolommen t. z. t. nog verdere aandacht gewijd zal worden. Het tijdschrift van deze organisatie „Swedish Export”, dat den hier vorengenoemden heer Nylander tot redacteur heeft, vindt ook in ons land verbreiding. — Red.]

²⁾ De Rijksofsparing van Delfstoffen acht 22 milliard ton steenzout aanwezig en ontginbaar in den Achterhoek van Gelderland en 2 milliard ton in den Z.-O.hoek van Overijsel.

d.i. uit die uitgaven, welke geheel of voor het aller-grootste deel onafhankelijk zijn van de grootte der productie, en uit de directe productiekosten, d.w.z. uit die onkosten, welke daarmee evenredig zijn.

De eerste soort, *de generalia*, bestaat uit administratiekosten, uitgaven voor personeel, onderhoud van gebouwen, centrale machinekosten, enz., terwijl de tweede soort hoofdzakelijk bestaat uit arbeidsloon en kosten van materialen bij de productie noodig, zooals springmiddelen, verbruik en reparatie van werktuigen en gereedschappen enz.

Hieruit volgt in de eerste plaats, wat ook wel van zelf spreekt, dat een mijn het voordeeligtst werkt, wanneer ze zooveel mogelijk tot aan de grens van haar productie-vermogen is belast, omdat in dat geval de generalia over eene grootere productie verdeeld worden en dus per ton kleiner zijn. In de tweede plaats volgt hieruit, dat, waar de directe productie-kosten voor groote en kleine mijnen over het algemeen per ton gelijk zullen zijn, een groote mijn gemiddeld goedkooper produceert dan een kleine, omdat de generalia met de productie eener mijn niet evenredig zijn, doch met de grootte daarvan slechts weinig toenemen. Een groote mijn maakt dus bij gelijke marktprijzen per ton gemiddeld een grooter winst dan een kleine. In geval van scherpe concurrentie kan zij de prijzen tot aan den productieprijs van de kleine mijn laten verminderen; dus zelf winst makende, de kleine noodzaken zonder winst te verkoopen, of zelfs heeft zij het in haar macht de kleine met verlies te laten werken.

Men ziet hier tevens het groote belang uit van mijnen, die niet tot haar productievermogen belast zijn, om den afzet te vergrooten, omdat voor zulke mijnen de winst niet alleen met de hoeveelheid toeneemt, doch ook per ton grooter wordt. Omgekeerd zal een mijn, wanneer ze gedwongen is haar afzet te verminderen, ook haar winst per ton zien afnemen en in dat opzicht zijn de kleine industrieën natuurlijk bijzonder gevoelig. Uit dit alles blijkt duidelijk, dat de groote mijnindustrieën over het algemeen in staat zijn de kleinere in het nauw te brengen en de ervaring heeft geleerd, dat dit dan ook niet zelden geschiedt en wel met het doel, de kleinere tot voor hen zeer onvoor-deelige overeenkomsten met de grootere te dwingen.

Daar de mijnen echter zelden tot de grens van haar productievermogen belast zijn en bijna alle dus technisch in staat zijn een deel van de productie van den buurman over te nemen, is het duidelijk, dat in de mijnindustrie het syndicaat een levenskwestie is. Bestaat er geen syndicaat, dan ontstaat er een doodelijke concurrentie, die gewoonlijk eindigt met het opslokken van den zwakke door den sterke. Is er eenmaal een syndicaat ontstaan, dan volgt uit hetgeen vooraf gaat, dat ook dan er reden voor bestaat, dat sommige mijnen samensmelten en andere worden stopgezet, omdat het voordeliger is, dat weinige werken vol belast produceeren en andere stilstaan, dan dat alle slechts een deel van hun vermogen ontwikkelen.

Het syndicaat heeft natuurlijk tot doel de marktprijzen te verhoogen; om dit mogelijk te maken, wordt de afzet onder de bestaande mijnen verdeeld. In Duitschland krijgt iedere mijn zijn „quote” (aandeel in den afzet), welke zij op straffe van een hooge boete niet mag overschrijden. Door dezen maatregel is de concurrentie onder de mijnen uitgeschakeld en wordt het dus mogelijk de prijzen op te voeren. Het is duidelijk, dat het voor elk syndicaat van het grootste belang is alle mijnen op te nemen. Zij, die er buiten blijven, zijn immers in staat door hare prijzen iets beneden de syndicaatsprijzen te noteeren, hare productie tot het maximumvermogen op te voeren, op welke wijze zij zeer goede zaken maken. Deze „outsiders” kunnen slechts blijven bestaan zoolang hunne gezamenlijke productie zóó gering is, dat zij de levensvatbaarheid van het geheele syndicaat niet bedreigen. Zij nemen natuurlijk een deel van den afzet weg en zijn daardoor voor dat syndicaat hoogst ongewenscht.

Hoe meer „outsiders” er ontstaan, des te zwakker wordt het syndicaat. Doch het is duidelijk, dat het bestaan van dit laatste ook voor den „outsider” een levenskwesitie is, want zou het in elkaar vallen, dan is daarmede ook de voordeelige positie van den „outsider” verdwenen. Daarom zien we de „outsiders” op den duur gaandeweg weer in het syndicaat opnemen. Zijn het echter zeer sterke moderne installaties, dan zijn zij in staat bij die opname zeer voordeelige voorwaarden te bedingen, zij krijgen een hooge „quote” en blijven dus ook in het syndicaat zeer voordeelige ondernemingen. Het is voor de deelnemers van het syndicaat natuurlijk het beste te beoordeelen, welke de positie zal zijn van deze „outsiders” en het is in Duitschland dan ook geen zeldzaam verschijnsel, dat de deelnemers aan het syndicaat zelve de oprichters zijn van de mijnen, die er buiten staan. Bij een kolenproductie zooals Duitschland vóór den oorlog bezat van 160 tot 190 millioen ton, is het duidelijk, dat er steeds wel eenige „outsiders” kunnen bestaan, zonder dat het syndicaat daardoor in gevaar komt.

Het sterkst staat een mijn, wanneer zij steunt op een vasten afzet aan een eigen industrie, zooals bijv. een kolenmijn, waarvan de eigenaar tegelijkertijd een groot ijzerwerk bezit. De mijn steunt dan op een afzet, die haar nooit door concurrentie kan afhandig worden gemaakt en dekt met de winst op dien afzet haar generalia geheel of voor het allergrootste deel. Zij is dan in staat de hoeveelheid, welke zij boven dezen vasten afzet produceert, tegen prijzen op de markt te brengen, welke naderen tot hare directe productiekosten en is daarmede natuurlijk een allergevaarlijkst concurrent voor de omgeving. Een treffend voorbeeld hiervan vinden we in den strijd, omstreeks 1905⁴ gevoerd tusschen de z.g. „Hüttenzechen” en de zuivere mijnbouwondernemingen, die door Mr. W. A. J. M. van Waterschoot van der Gracht in „De steenkool en de kolenmijnbouw in den modernen tijd, een technischeconomische studie” is beschreven. Wij lezen hierin, dat bij het oprichten van het kolen-syndicaat de „Hüttenzechen”, d.w.z. die mijnen, welke gecombineerd zijn met groote ijzerwerken, niet voldoende voor hunne ijzerproductie produceerden; er kwam dus van hen slechts ijzer en geen kool op de markt en ze waren daardoor in het kolensyndicaat niet opgenomen. Door de later opkomende malaise in de ijzerindustrie kwam echter van hen kool vrij; deze kool werd door de „Hüttenzechen” in concurrentie met het syndicaat op de markt gebracht en door hun voordeelige positie waren zij in staat hun afzet ten nadeele van het syndicaat steeds uit te breiden. De toestand werd zoo gespannen, dat het syndicaat dreigde uiteen te vallen, doch ten slotte lieten zich de „Hüttenzechen” vinden zich op voor hen zeer voordeelige voorwaarden in het syndicaat te laten opnemen. Zij kregen behalve voor zich zeer hooge „quoten” een zeer hoog geraamd cijfer voor eigen verbruik. Deze cijfers waren zelfs zóó hoog, dat het in sommige gevallen boven het productievermogen der „Hüttenzechen” uit ging. Daarbij leden de zuivere kolenmijnen aan zeer sterke productiebeperving en om hierin eenigszins tegemoet te komen, gingen zij er toe over geheel nuttelooze extra-schachten te maken. Elke schacht gaf n.l. het recht op een bepaalde „quote”; was met de gemaakte schacht nu de „quote” verkregen, dan werd deze stop gezet. Of wel zij gingen er toe over verschillende mijnen ter wille van de „quote” op te koop. In enkele jaren werd op die manier plm. 18 pCt. der Westfaalsche mijnen stop gezet en hun „quote” mede geproduceerd in de groote moderne installaties. De sterke positie der „Hüttenzechen” komt nog sterker uit in de cokes-productie. Terwijl namelijk de totale cokes-productie van alle mijnen sterk toenam, zagen de zuivere kolenmijnen hun cokes-afzet afnemen, dit alles ten gunste van de „Hüttenzechen”.

Om zich aan dezen drukkenden toestand te onttorstelen, gingen de aandeelhouders der zuivere

kolenmijnen er toe over de „Hüttenzechen” op te koop. Die koop moest echter op voor de houders der „Hüttenzechen”-aandeelen zulke voordeelige voorwaarden plaats vinden, dat de laatsten op 2—3 maal grootere dividenden konden rekenen, dan de oorspronkelijke aandeelhouders der zuivere kolenmijnen. Voorbeelden hiervan ziet men in het samengaan van Gelsenkirchen met Schalcke en Rothe Erde, Hörde, Nordstern, Westfälische Union, Graf Moltke, Helene en Nachtigall smelten samen tot Phönix.

Het komt er dus ten slotte op neer, dat de zwakkere en sterkere werken zich combineeren en dat deze combinaties zich vormen op voorwaarden, die voor den sterke zeer voordeelig zijn.

Dit verschijnsel stelt aan den huidigen mijnondernemer den eisch, een machtspositie op de wereldmarkt te bekleeden, die hem in staat stelt het hoofd te bieden aan de concurrentie van deze machtige industrieele ondernemingen. Van ons land gelden technisch geheel dezelfde condities als voor Westfalen, daar onze kolenvelden slechts door een politieke grens van de Deutsche gescheiden zijn. Het gevolg is, dat slechts zooveel mogelijk doorgevoerde grootindustrie ten slotte den doorslag zal geven, liefst in verbinding met ruw-ijzer-productie. Mijnbouw, die in Nederland op andere wijze wordt opgezet, is onvermijdelijk voorbestemd door de grootere bedrijven te worden opgeslokt, in dat geval allicht door het buitenland.

De onkosten, die het syndicaat heeft, worden door de mijnen gewoonlijk in proportie van hunne „quote” gedragen. Deze onkosten (in Duitschland de Umlagen), bestaan voor een deel uit de prijsdervingen in den concurrentiestrijd. De mogelijkheid, dat een syndicaat de winst op één plaats behaald, kan gebruiken voor de concurrentie op een andere plaats, maakt dit lichaam voor den zwakken „outsider” bijzonder gevaarlijk. Het belang van den Deutschen mijnbouw bij uitvoer naar het buitenland, zal haar er toe brengen dit middel ook in Nederland toe te passen, hetgeen men kan opmaken uit het volgend uittreksel uit het jaarverslag van de „Verein für die bergbaulichen Interessen” over 1911:

„Da der stark gestiegenen Förderung von Kohle und der mehrherstellung von Koks und Briketts im Berichtjahr die Aufnahmefähigkeit des heimischen Marktes bei weitem nicht genügte, so wurde die *Ausfuhr noch stärker forciert* als dies schon im Vorjahr geschehen war. Es gelang auch die Lieferungen von Kohle sowohl als auch von Koks und Briketts an das Ausland beträchtlich zu steigern. Die Ausfuhr von Steinkohle war mit 27.41 Mill. t. um 13.01 pCt. grösser als im Vorjahr. An der Steigerung der Versendungen waren mit Ausnahme von Grossbritannien, Norwegen und Rumänien sämtliche Empfangsländer beteiligt.”

Wat hier nu gezegd is van den kolenmijnbouw, geldt m.i. niet minder voor den zoutmijnbouw in het district Buurse. Wat toch is het geval? De zoutlaag bij Buurse bevat volgens de resultaten der Rijksopsporing van Delfstoffen geen ontginbare kali, bovendien is het gevonden steenzout onrein; dit zijn al twee groote nadeelen voor de eventueele Nederlandsche zoutmijn.

De Deutsche mijnen, welke steenzout uitwerken, ontginnen alle tegelijkertijd kalizout en het laatste in een veel grooter hoeveelheid dan het eerste. Dit moge blijken uit de onderstaande tabel, waarin de voornaamste steenzout produceerende werken in Pruisen zijn opgenomen met hunne productie, in tonnen, aan steenzout en andere minerale zouten over 1914.

	Steenzout.	Andere zouten.
Stassfurt	97.352	419.922
Neustassfurt	95.105	217.812
Burbach	73.972	167.790
Ludwig II	92.592	95.726
Krügerschall	17.003	162.785
Deutsche Kaliwerke ..	2.291	168.666
Ronnenberg	2.265	156.387
Hansa-Silberberg	6.854	97.159
Salzdetfurth	1.713	170.073

Hieruit blijkt duidelijk, dat de productie van kalizout voor de Deutsche zoutmijnen hoofdzaak is, dit blijkt bovendien uit het feit, dat de meeste dier mijnen zelfs geen steenzout produceeren en komt ook sterk uit in de voor de verschillende zouten behaalde prijzen. Terwijl die voor het steenzout namelijk in 1914 beneden de 5 Mark voor 1 ton bedroegen, was de prijs voor de kalizouten ongeveer 8 Mark, 13 Mark tot zelfs 170 Mark toe, naar gelang van de soorten. Het is dus duidelijk, dat de Deutsche kalimijnen hun generalia door den kali-verkoop gedekt achten en de prijs van 5 Mark voor 1 ton steenzout kan wel niet anders dan op de directe productiekosten van het steenzout gebaseerd zijn, vermeerderd met een zeer kleine winst.

Het is nu juist deze laatste omstandigheid, die den toestand voor de toekomstige Nederlandsche steenzoutmijn zeer moeilijk maakt. Zij kan geen kalizout op de markt brengen om hare generalia te dekken en zal dit dus met haar steenzout moeten doen en ofschoon zij de vracht van Duitschland naar Nederland op de Deutsche mijn voor heeft, zoo is deze zoo laag (het vervoer geschiedt geheel of gedeeltelijk per water en er liggen kalimijnen niet ver van onze grens) dat daarmede de moeilijkheden geenszins zijn opgeheven. De lage prijs van het steenzout in Duitschland maakt bovendien dat het Nederlandsche zout maar weinig kans heeft op de buitenlandsche markt in aanmerking te komen.

De verhouding van de Nederlandsche mijn tot de Deutsche wordt dus die van de zuivere Deutsche kolonmijn tot de „Hüttenzeche". Na oprichting der Nederlandsche steenzoutindustrie zal er zonder twijfel op de markt een strijd ontstaan en de uitslag is naar hetgeen hier vooraf gaat wel niet twijfelachtig te noemen. Men zou misschien de opmerking kunnen maken, dat de Nederlandsche mijn, mits als een sterk grootbedrijf opgezet, de rol van „outsider" zou kunnen vervullen en zich handhaven evenals kolonmijnen zich met succes handhaven tegenover het Deutsche kolensyndicaat, doch dit moet ten eenenmale ontkend worden; het zou alleen dan mogelijk zijn, als de invloed van het syndicaat ook op den prijs van het steenzout merkbaar was. De lage prijs van dit artikel wijst er evenwel op, dat er geen Duitsch steenzout-syndicaat bestaat. Het steenzout wordt in Duitschland als een artikel van den tweeden rang beschouwd, de hoofdzaak is de kali.

Een zwak punt voor onze Nederlandsche zoutmijnindustrie is bovendien nog de beperkte afzet in het binnenland. Om deze ook na een gevestigde Nederlandsche zoutindustrie eenigszins juist te bepalen, is een vergelijking met Duitschland wel de meest praktische weg. Duitschland toch is het land met de meest uitgebreide zoutindustrie. De uitvoer zoowel als de verwerking tot verschillende chemische producten heeft daar een groote hoogte bereikt. Wanneer we dus voor Nederland eene met de bevolking evenredige productie aannemen is deze veronderstelling voor ons land zeker niet in het nadeel.

De geheele productie van steenzout van Duitschland vóór den oorlog bedroeg niet meer dan ongeveer 1.450.000 ton, terwijl de hoeveelheid zout uit opgepompte pekelen verkregen ongeveer 650.000 ton bedroeg. Totaal dus eene productie van ongeveer 2.100.000 ton. Hieronder zijn de hoeveelheden voor uitvoer en chemische industrie natuurlijk begrepen. De toekomstige Nederlandsche mijnbouw zal zich dus wel gelukkig achten wanneer hij het tot de voor één mijn zeer beperkte productie van 200.000 ton brengt; er is dus ook geen grootbedrijf van te maken. ¹⁾

Wordt nu in Buurse zoutloog gewonnen, dan wordt daarmede de levensvatbaarheid van elke steenzoutmijn in den Z.-O.hoek van Overijsel nog geringer en

¹⁾ In 1914 werd in Nederland 114.441 ton ruw zout uit het buitenland ingevoerd, de totale hoeveelheid ingevoerde soda, zoowel koolzure als bijtende soda, bedroeg in dat zelfde jaar 46.090 ton.

wanneer men die zoutloog bovendien zal gebruiken als grondstof voor allerlei chemische producten als soda, glauberzout, kaustische soda, chloorkalk enz., dan kan men met zekerheid zeggen, dat daarmede ook de nekslag aan de zoutmijnindustrie is toegebracht.

Na al hetgeen hierboven is medegedeeld, is het duidelijk, dat de Nederlandsche zoutmijnindustrie op zich zelf niet of slechts zeer moeilijk zal kunnen bestaan en alleen dan kans heeft van zich te kunnen handhaven, wanneer al het mogelijke wordt gedaan om haar sterk te maken. Hiertoe is noodig:

1e. dat de steenzoutindustrie gecombineerd wordt met een andere industrie, zooals de fabricatie van chemische producten, waarvoor dit zout grondstof is en waarvan vooral de sodafabricage zeer levensvatbaar is;

2e. dat hare productie zoo groot mogelijk gemaakt wordt en dus niet over meer mijnen verdeeld wordt, waar één mijn daartoe ruimschoots voldoende is.

De winst op de chemische producten kan dan dienen om de generalia te dekken en het steenzout komt dus op de markt onder dezelfde conditiën als het Deutsche product.

Daar de methode van pekelen oppompen het zout natuurlijk spoediger aan de oppervlakte brengt dan die van zoutdelving door mijnbouw, is het toepassen van de eerste methode door de tijdsomstandigheden geboden. Een volk kan nu eenmaal niet zonder zout en waar de mogelijkheid bestaat, dat de toevoer uit het buitenland van het ruwe zout wordt stopgezet, is het een levensquaestie voor Nederland te noemen, zich zoo spoedig mogelijk van het buitenland onafhankelijk te maken. Als zoodanig kan men dan ook met de beslissing der Kamer in deze voor het oogenblik genoegen nemen. Echter moge niet uit het oog verloren worden, dat, zooals wij hierboven hebben willen aantoonen, deze methode de levensvatbaarheid der zoutmijnindustrie vermindert en nu bovendien in geen deele geheel van het buitenland onafhankelijk maakt. Voor zeer vele doeleinden is het kookzout veel te duur, ons land blijft dus toch van het buitenland weer gedeeltelijk afhankelijk. In hoeverre nu een zoutmijn voor de hoeveelheden, die niet uit pekelen worden verkregen, gecombineerd aan chemische industrieën, rendabel mag genoemd worden, hangt geheel af van de winsten, die deze laatste opleveren, en ligt buiten de beoordeeling van schrijver dezes.

Een meer veilige weg voor de Nederlandsche zoutmijnindustrie moet in andere richting worden gezocht. Zooals hierboven is aangetoond, is in Nederland geen plaats voor twee steenzoutmijnen. Moet er dus één zoutmijn gemaakt worden, dan hebben we uit de beide door den Rijksopsporingsdienst van Delfstoffen voor ontginning aangewezen mijnvelden bij Buurse en Winterswijk, het meest geschikte te kiezen. Het voordeel van het eerste ligt in de geringere diepte waarop het steenzout voorkomt, wat natuurlijk minder kosten voor het schachtmaken met zich brengt. Het groote voordeel van Winterswijk ligt evenwel in de omstandigheid, dat daar op ontginbare diepte tevens steenkool is aangetoond. Er is daar dus plaats zoowel voor een kolen- als een zoutmijn; kolen en zout kunnen in één stel schachten naar de oppervlakte worden gebracht, de kolonmijn kan dus benut worden als steun voor de zoutmijn.

Wordt in Winterswijk een steenzoutmijn gemaakt, dan geeft deze tevens gelegenheid om naar kalizout te zoeken. De boorresultaten van den Rijksopsporingsdienst waren n.l. zoo, dat de hoop op kalizout niet geheel behoeft te worden opgegeven en het zou zeker jammer zijn, wanneer deze kans geheel onbenut werd gelaten. Het steenzout in Winterswijk is bovendien veel zuiverder dan bij Buurse. Ofschoon de totale hoeveelheid zout in de beide mijnvelden practisch onuitputtelijk kan genoemd worden, geeft de dikkere zoutlaag in Winterswijk gelegenheid tot het maken van veel hooger galerijen. Zij worden in de practijk, om de uitwerkingskosten zoo laag mogelijk te maken,

tot 30 Meter hoog genomen. In de omstreken van Buurse bereikt de dikte der onzekere zoutlaag nauwelijks $\frac{1}{2}$ van deze hoogte, terwijl bij Ratum (gemeente Winterswijk) de zoutlaag wel meer dan 5×30 Meter dik is. Dit alles bij elkaar maakt, dat de terreinen van Winterswijk voor den bouw van een zoutmijn te verkiezen zijn boven die van Buurse en in dit verband zijn de Koninklijke besluiten, waarbij de concessie-aanvragen voor terreinen buiten Winterswijk van de hand gewezen werden, slechts toe te juichen.

Door de enorme dikte van de zoutlaag bij Winterswijk en in verband met de omstandigheid, dat het vinden van kalizout in ontginbare hoeveelheden aldaar niet uitgesloten is, zou het aan te bevelen zijn het zoutmijnveld niet te groot te nemen. Immers, elke hectare brengt hier genoeg om Nederland verscheidene jaren van zout te voorzien en een concessieveld van 100 H.A. is dus reeds voor eeuwen voldoende; bovendien zou, in geval er werkelijk een voldoende hoeveelheid kalizout werd gevonden, het niet wenschelijk zijn, dat de geheele in Nederland aanwezige hoeveelheid zich in één hand bevond. Mocht de Nederlandsche Staat zelve tot ontginning overgaan, dan spreekt het vanzelf, dat deze laatste omstandigheid geen bezwaar zou opleveren.

Ir. J. W. SCHERRER.

Heerlen, 13 Mei 1918.

AANTEKENINGEN.

Uitvoerverbod van bankbiljetten in Zwitserland. — De dagbladen brachten hier te lande reeds het bericht, dat met ingang van 1 Juni j.l. de uitvoer van Zwitsersche bankbiljetten door den Bondsraad verboden is. Het verbod heeft betrekking op de bankbiljetten der Zwitsersche Nationale Bank, op de nog in omloop zijnde biljetten der vroegere circulatiebanken, op de in den oorlog uitgegeven schatkistbons van 20, 10 en 5 francs en op de Kassenscheine, uitgegeven door de in het begin van den oorlog naar Duitsch voorbeeld opgerichte algemeene Zwitsersche Darlehenskasse. Reizigers kunnen een zeker bedrag aan bankbiljetten voor eigen gebruik over de grens voeren, echter niet meer dan 500 francs.

Enkele dagen later heeft de Regeering van de genomen maatregelen een motiveering gegeven, waarbij verwezen wordt naar de toenemende afstroming van Zwitsersch bankpapier over de oostelijke grenzen van het land. De Regeering meent de oorzaak van dit verschijnsel te moeten zoeken in de ingetreden schaarschte aan Fransch, Engelsch en Amerikaansch ruilmiddel, hetwelk in verschillende oostelijke gelegen landen zoowel voor betalingsdoeleinden als voor schatvorming gebezigd wordt.

Van verschillende zijde is deze uiteenzetting der Regeering echter niet ten volle juist geacht. Gemeend werd, dat o.a. ook valutaspesulaties in dezen een groote rol speelden, terwijl van anderen kant het vermoeden werd geopperd, dat het verschijnsel voor een deel zou samenhangen met terugkeer naar den vreemde van tijdelijk in Zwitserland ondergebrachte vermogens.

Mogelijk is, dat inderdaad dergelijke speciale motieven het afstromingsverschijnsel in de hand werken. De Regeeringsverklaring stelt evenwel boven twijfel, dat dezelfde factoren, die, ook hier te lande, tot het merkwaardig agioverschijnsel op Engelsch en Amerikaansch papiergeld aanleiding hebben gegeven, thans ook ten opzichte van het Zwitsersch bankpapier hun werking doen gevoelen. Onder deze omstandigheden krijgt de vraag of ook niet te eeniger tijd ten opzichte van het Nederlandsch bankpapier dergelijke afstromingsverschijnselen zich zouden kunnen voordoen — indien zulks niet reeds het geval is — grooter betekenis.

Financieele en monetaire maatregelen in Spanje. — Spanje behoort, gelijk men weet, tot de neutrale landen, die hun financieele positie in den oorlog zeer belangrijk hebben kunnen

verbeteren. Waren de wisselkoersen vroeger meestentijds aan den zwakken kant en moesten zoowel de staatsfondsen als de gelden voor spoorwegaanleg benodigd voor een belangrijk deel in het buitenland — Frankrijk, Engeland, België — worden gevonden, in den oorlog heeft de koers op Spanje onder de krachtigsten behoord, heeft het land meer dan 1500 miljoen frs. aan goud zien invloeden en is het mogelijk geweest van de buitenlandsche schuld, welke op een milliard frs. werd gesteld — waarvan evenwel 300 miljoen geacht werd reeds voor den oorlog Spaansch bezit te zijn geweest, dat wegens belasting-motieven naar het buitenland was gevoerd — en van het in het buitenland uitstaande deel der 2 milliard spoorweg-obligaties een belangrijk deel terug te koopen. In het nummer van 19 December 1917, blz. 950, zijn hieromtrent verschillende mededeelingen gedaan. Bovendien zijn, zooals den lezer bekend is, door Amerika belangrijke bedragen aan Spaansche zilveren munt, welke nog in de vroegere Spaansche kolonies in Amerika aanwezig was, naar Spanje teruggevoerd.

Men heeft zich wel eens afgevraagd, wat van dit alles de oorzaak heeft kunnen zijn. Een zeer belangrijke verzetting der handelsbalans komt ook hier in de eerste plaats. Weliswaar kunnen de officieele cijfers tot eind 1917 slechts een actief saldo van 1130 miljoen frs. aanwijzen, doch het schijnt, dat ook hier de werkelijke waarde van het uitvoersaldo de in de statistiek voorkomende cijfers sterk te boven gaat. Hierbij komt, gelijk door André Barthe in een bijdrage in het jongste nummer van het Journal de la Société de Statistique de Paris wordt medegedeeld, dat ook Spanje een belangrijk bedrag voor vrachtvaart van den vreemde te vorderen heeft gehad en voorts, dat door de Spanjaarden, die in sterk toenemend aantal in de laatste oorlogsjaren in den vreemde, vooral in Frankrijk, hoogbezoldigden arbeid hebben gevonden, belangrijke bedragen naar hun verwanten in het moederland worden overgemaakt. De heer Barthe meent uit hoofde van deze beide omstandigheden aan het saldo een bedrag te moeten toevoegen, dat reeds voor Frankrijk alleen 300 miljoen frs. zou bedragen.

Het complex van maatregelen, dat onder deze omstandigheden door den Spaanschen Minister van Financiën wordt voorgesteld, omvat, naar thans door de Engelsche bladen nader wordt bericht, in de eerste plaats den volledige overgang naar den gouden standaard. Op breede schaal zal tot aanmuntung van goud uit den voorraad der Nationale Bank worden overgegaan, welk goud te beginnen Juli 1919 in omloop zal worden gebracht. Middelerwijl zal vreemd goud geld tegen de volle waarde in het verkeer worden toegelaten — Spanje heeft, als men weet, hetzelfde muntstelsel als de Latijnsche muntunie, doch was bij die Unie niet aangesloten — terwijl de zilveren munt slechts tot een bedrag van ten hoogste 50 peseta's behoeft te worden aanvaard. Door de postspaarbanc en andere lichamen zal het zilver uit het verkeer worden genomen, ontmunt en in het buitenland worden verkocht. Het voorstel wil, dat hiermede dadelijk een aanvang wordt gemaakt. Tegelijk zullen de 25 peseta-biljetten uit het verkeer worden genomen en vanaf 1 Januari a.s. ophouden wettig betaalmiddel te zijn.

Uit dit alles blijkt dus, dat het de bedoeling is, niet alleen den volledige gouden standaard te aanvaarden, doch tegelijk het goudkernstelsel, zooals men het pleegt te noemen, te vervangen door een werkelijke goudcirculatie. Een maatregel, die velen niet ten onrechte als een stap terug op muntgebied zullen aanmerken, doch die aan den anderen kant het voordeel heeft de Spaansche bank belangrijk te ontlasten en die er tevens toe strekken kan, hen, die de toekomst van het goud duister inzien, een weinig optimistischer te stemmen.

Tegelijkertijd wordt thans voorgesteld de buitenlandsche schuld definitief om te zetten in een binnenlandsche. Reeds is, zooals ook reeds in het aan-

gehaalde artikel van 19 December 1917 werd medegedeeld, van de 700 millioen frs. buitenlandse schuld, die men in vreemde handen achtte, een belangrijk bedrag in Spaansch bezit overgegaan, terwijl de Minister thans het provenu van den verkoop in het buitenland van het ontmunte zilver tot verderen terugkoop van schuld wil doen strekken. Een binnenlandsche leening zal voor een en ander de noodige fondsen hebben te verschaffen.

Op de zilvermarkt zal dit alles, wanneer bovendien het zich in handen der Amerikaanse regeering bevindend zilver ter markt komt, niet nalaten invloed te oefenen.

De Depositorente der Engelsche clearing banks in verband met de financiering van den oorlog. — Den lezer is bekend hoe de Engelsche Regeering op tal van wijzen gepoogd heeft het Britsche kapitaal zooveel mogelijk dienstbaar te maken aan de onderbrenging der oorlogsleeningen. Niet alleen is voor nieuwe emissies de toestemming der Regeering verplicht gesteld, maar bovendien is op meer dan een manier getracht het liquide kapitaal zooveel mogelijk aan te trekken. National War Bonds en Treasury Bills met korten looptijd zijn in grooten getale, de eerste tegen een vaste, alles samengenomen de 5 pCt. overtreffende rentevoet, verkrijgbaar gesteld, terwijl daarnevens het novum is ingevoerd van rentedragende deposito's bij de Bank of England. Deze rentevoet bedraagt thans 3 percent waarmede tegelijk een te ver. inzakken van de rente op de open markt is onmogelijk geworden, terwijl aan den anderen kant door het toestaan van een rente van zelfs 4½ pCt. op deposito's uit den vreemde getracht wordt de aantrekking van vreemde saldi in de hand te werken.

In deze regeling was echter nog één zwak punt, dat zoowel de aanzwelling der deposito's bij de Bank of England als den verkoop van War Bonds drukte. Dit was de methode der clearing banks om in speciale gevallen, bij deposito's op langen termijn en van groote bedragen, af te wijken van de thans op 3 pCt. gestelde algemeene depositorente. Dit inziende heeft de Regeering zich thans de vorige maand in verbinding gesteld met de groote banken en met hen een regeling getroffen, krachtens welke de clearing banks zich verbinden met hun depositorente niet boven de algemeen vastgestelde rentevoet van 3 pCt. te gaan. Men begrijpt, dat deze maatregel, die voor de clearing banks van groote betekenis is en overigens als het ware de sluitsteen vormt van de reeks overheidsmaatregelen tot volledige mechaniseering der Londensche geldmarkt, zeer de aandacht heeft getrokken. Onder de vragen, die zich voordeden, was van belang het feit, dat de Regeering zich aanvankelijk enkel tot de clearing banks beperkt, zoodat o.a. de overseas banks er buiten zouden vallen. In de laatste dagen is evenwel, naar het schijnt, ook dit punt geregeld.

Maatregelen in Frankrijk tegen kapitaal-export en effectenimport. — Het Fransche Journal Officiel van 4 April bevat een wet van den 3en April, welke ten doel heeft den export van Fransch kapitaal tegen te gaan. Anders dan het hier te lande aanhangige ontwerp, dat slechts den invoer van effecten en het hier te lande creëren van schuldbrieven ten name van vreemden wil trefen, tracht de Fransche wet alle vormen van credietverleening, ook die welke niet tot omzetting in een openbaar verhandelbaar schuldbewijs leiden, aan banden te leggen.

In art. 1 wordt, behoudens dispensatie van den Minister van Financiën, aan ieder in Frankrijk vertoevend persoon, hetzij voor eigen rekening, hetzij voor derden handelend, verboden: (1) *a.* door een crediet- of wisseltransactie, welke ook, ten eigen behoeve of ten behoeve van iemand anders een bedrag in fondsen of geldswaarde naar den vreemde ter uitzetting op deposito of belegging over te brengen; *b.* in te

schrijven op een kapitaaluitgifte in den vreemde; *c.* mede te werken tot het openen van een crediet aan een persoon buiten Frankrijk gevestigd; *d.* buiten Frankrijk eenige fondsen, goederen of producten, welke ook, te koopen, indien de transactie voor den- gene, die haar uitvoert, of voor wiens rekening zij wordt uitgevoerd, de overbrenging uit Frankrijk van een geldsom of van fondsen tengevolge heeft; (2) het over de grens verzenden, met het doel om door tusschenkomst van een buiten Frankrijk verblijf houdend persoon tot realisatie over te gaan, van fondsen, wier tegenwaarde niet in francs geremiteerd wordt of wel leidt tot een crediet in vreemd geld, niet in overeenstemming met de eischen nader in de wet gesteld. Verder wordt bepaald, dat, ook dan wanneer dispensatie van den Minister verkregen is, voor transacties, die tot een kapitaal-onttrekking van meer dan 1000 francs leiden, zekere beperkingen zullen blijven gelden. De uitdrukking „ieder in Frankrijk vertoevend persoon” omvat zoowel natuurlijke als rechtspersonen, onafhankelijk van hun nationaliteit.

In de tweede plaats wordt, met gelijke mogelijkheid van dispensatie van den Minister van Financiën, alle invoer in Frankrijk verboden van vreemde fondsen en schuldbewijzen, die direct of indirect een participatie in een vreemd bezit of in een aan een vreemdeling gegeven crediet representeeren. Gelijk in het Nederlandsch ontwerp, wordt met het invoeren van vreemde effecten gelijkgesteld het in Frankrijk creëren van stukken aan toonder, welke een gelijke strekking hebben.

De wet geldt ook voor Algiers en zal te zijner tijd ook van toepassing worden verklaard op de Fransche protectoraten in Noord-Afrika, Marocco en Tunis. De wet blijft van kracht tot drie maanden na de uitspraak van het decreet, waarbij de datum van beëindiging der vijandelijkheden zal worden vastgesteld.

Organisatie van den uitvoer uit Oekraïne. — De Deensche consul-generaal te Budapest vermeldt in een rapport van begin Mei eenige bijzonderheden over de organisatie van den aanvoer van verschillende voortbrengselen der Oekraïne naar Duitschland en Oostenrijk-Hongarije. Op 22 plaatsen, waaronder havens aan de Zwarte Zee en de rivieren, die daarin uitmonden en verschillende stations aan de landgrens, hebben zich Duitse, Oostenrijksche en Hongaarsche graanfirma's gevestigd als vertegenwoordigers harer regeeringen. Zij nemen van de Regeering der Oekraïne het door deze te leveren graan in ontvangst. Op dezelfde wijze is de inkoop van andere grondstoffen georganiseerd. Vooral hoopt men, reeds in de naaste toekomst, flinke hoeveelheden huiden en verschillende metalen uit de Oekraïne te kunnen betrekken. Voor het handelsverkeer tusschen Hongarije en de Oekraïne is met krachtige medewerking van de Kamer van Koophandel te Budapest en onder de leiding der „Internationalen Export und Import A.G.” een speciaal lichaam opgericht met een voorloopig kapitaal van 42 millioen kronen.

De werking der organisatie wordt bemoeilijkt door de onrust, die nog in de Oekraïne heerscht en die voortdurende militaire hulp bij de regeling van het goederenverkeer noodzakelijk maakt. In de grootere plaatsen, speciaal in de handelssteden langs de Zwarte Zee-kust, is het echter reeds eenigen tijd rustig. Tot zoover het rapport van den consul-generaal. Zooals uit courantenberichten van den laatsten tijd blijkt, is de aanvoer van graan uit de Oekraïne aangevangen. Deze dagen werden de eerste aankomsten van Oekraïensch graan te Dresden en Berlijn gemeld. Reeds vroeger bereikten ons dergelijke berichten uit Oostenrijk. Ook levering aan de Oekraïne van landbouwwerktuigen, speciaal zeisen, heeft reeds plaats gevonden. Van groote betekenis zijn de hoeveelheden graan tot nog toe echter niet.

Binnenvaartafstanden in Centraal-Europa. — De midden-europeesche ka-

Van	Naar	Over	Lengte in K.M.			Duur in dagen			Transportkosten p. ton		Transportkosten per tkm. in h.	Ontbrekende kanaalgedeelten
			in werkelijkheid	waarvan kunstweg	virtueel ¹⁾	te varen	te liggen	totaal	K.	h.		
R'dam	Soelina	1) Rijn, Main, Main—Donau-Kan., Donau	3529	612	3899	23 1/2	25	48 1/2	29	43	0,84	K.M. Kanaliseering Main 337 Main—Donaukanaal 167 } 579 Parallelkan. m. d. Donau 75
		2) Rijn, Mittellandkan., Elbe, Kanaal Pardubitz—Prerau—Weenen, Donau.....	3546	1032	4026	25	25	50	33	04	0,93	Kan. Hannover—Elbe 180 „ Pardubitz—Prerau 176 } 542 „ Prerau—Weenen 186
		3) Rijn, Mittellandkanaal, Waterwegen in de Marken, Oder—Spreekkan., Oder, Donau—Oderkanaal, Donau.....	3654	1199	4079	26	25	51	34	69	0,95	Kan. Hannover—Elbe 180 „ Kosel—Oderberg 60 } 512 „ Oderberg—Weenen 272

¹⁾ de lijnrechte afstand welke voor de zelfde vrachtkosten afgelegd zou kunnen worden.

naalverbindingen hebben reeds vaak onze aandacht gehad, in het jongst verschenen nummer van het Weltwirtschaftliche Archiv bespreekt Dr. Kende de nieuwe literatuur over de economische ontwikkeling van Oostenrijk-Hongarije en hierbij O. v. Schneller's voordracht, gepubliceerd in de „Veröffentlichungen des Oesterreichischen Arbeitsausschusses für die Herstellung eines Grossschiffahrtsweges Elbe-Oder-Donau", Heft 2, Weenen 1917. Hierin komt een tabel voor, waarvan wij in aansluiting met de vroeger verschenen artikelen een gedeelte overnemen.

Doorgaand verkeer van Rotterdam naar zeehavens van Roemenië zal practisch wel niet een rol gaan spelen. Het overzicht is evenwel van beteekenis als verhoudings-schema.

Bij de rubriek „Rubber" onder de overzichten vindt men eene verhandeling over de beperking van de rubberproductie in Oost-Azië en van den rubberinvoer in de Vereenigde Staten.

INGEZONDEN STUKKEN.

WISSELNOTEERINGEN.

In de dagbladen ziet men dagelijks onder de financiële berichten opgaven, luidende „Wisselnoteeringen of koersen te Amsterdam", „Wisselnoteeringen of koersen te Rotterdam"; in enkele dagbladen staat er bij vermeld „wisselnoteeringen ingevolge art. 156 W. v. K." Echter mag men wel aannemen, dat in de dagbladen, waarbij deze bijvoeging niet vermeld staat, met de opgaven toch bedoeld zijn de opgaven te verstrekken, in verband met art. 156 W. v. K. vereischt, in allen gevallen, mag men wel zeggen, worden zij in de provincie als zoodanig opgevat.

Art. 156 W. v. K. nu luidt:

„Een wisselbrief moet betaald worden in het geld, daarbij uitgedrukt.

„Indien nogthans dat geld geenen wettelijken koers in het koninkrijk had, zal, wanneer de koers niet bij den wisselbrief is geregeld, de betaling geschieden in Nederlandsch geld, volgens den wisselkoers van den vervaltijd en van de plaats der betaling, en, zoo daar geen wisselkoers bestaat, alsdan volgens dien van de handelplaats, het naastgelegen bij die, waar de wisselbrief moet worden betaald."

Het artikel wil dus zeggen, dat, wanneer een koopman, een fabrikant, een winkelier goederen betrokken heeft uit Engeland, uit Duitschland, voor een bepaalde som in £, in marken, hij moet betalen op den vervaltijd van den wissel, getrokken op hem voor de geleverde goederen, in Hollandsch geld, en wel het £, de mark, omgerekend, wanneer hij woont te Amsterdam of in een plaats, dichterbij Amsterdam dan bij Rotterdam, tegen de noteering van het £, de mark,

vastgesteld te Amsterdam, en wanneer hij woont te Rotterdam of in een plaats dichterbij Rotterdam dan bij Amsterdam, tegen de noteering, vastgesteld te Rotterdam.

De Nederlandsche koopman, fabrikant, winkelier is derhalve de betalende persoon. Wie is nu de ontvanger van het bedrag in Nederlandsch geld? De houder van den wissel, d.w.z. de bank of bankier te Amsterdam of Rotterdam, die den wissel uit het buitenland ter incasso ontvangen heeft, of in een provincieplaats, de kassier, aan wien de wissel door een Amsterdamsche of Rotterdamsche bankier of bank ter inning toegezonden is. Die provinciale kassier verantwoordt aan de bank of den bankier te Amsterdam of Rotterdam het Hollandsche bedrag, dat hij ontvangt; per saldo ontvangt de bank of bankier te Amsterdam of Rotterdam het Hollandsche bedrag.

Die bank of die bankier heeft echter ter incasso ontvangen een wissel in £, in marken; zij of hij heeft te verantwoorden aan zijn/haar buitenlandschen correspondent, hetzij bank of bankier, of, indien hij den wissel direct ontvangen heeft van den Engelschen, Duitschen exporteur, fabrikant, aan dien Engelschen, Duitschen exporteur, fabrikant een bedrag in £, in marken.

Mocht de noteering, waartegen de £, de marken van den wissel, volgens art. 156, al. 2, W. v. K. moeten omgerekend worden, hooger zijn dan de koers, waartegen £, marken, gekocht kunnen worden, dan geeft het verschil een voordeel, mocht echter bedoelde noteering lager dan de werkelijke koers zijn, dan geeft het verschil een nadeel voor de bank, den bankier, die den wissel ter incasso ontvangen heeft. De bank of de bankier heeft derhalve belang bij de noteering, vereischt ingevolge art. 156, al. 2, W. v. K.

Doch ook voor den Nederlandschen importeur, fabrikant, winkelier is het geen onverschillige zaak, wat hij voor den wissel in Hollandsch geld moet betalen, is de omrekeningskoers, waartegen hij de door hem verschuldigde £, marken moet betalen, zeker van belang.

Hoe is het totstandkomen van de wisselnoteering ingevolge art. 156, al. 2, W. v. K. geregeld? Volgens art. 60, al. 2, W. v. K. worden de koersen of prijzen volgens plaatselijke reglementen of gebruiken opge maakt, terwijl art. 60 al. 1 zegt, dat uit de handelingen en afspraken, ter beurse gesloten, wordt opge maakt de bepaling van den wisselkoers. Hierbij zij nog vermeld, dat art. 59 W. v. K. zegt, dat de beurs van Koophandel plaats heeft op gezag van het plaatselijk bestuur.

Men zoude uit deze bepalingen derhalve kunnen afleiden, dat het totstandkomen van de bovenbedoelde wisselnoteeringen geregeld is bij plaatselijk reglement (of gebruik).

De wet van 4 September 1914 S. 445, houdende be-

palingen betreffende den geld- en fondsenhandel in de tegenwoordige buitengewone omstandigheden (Beurswet 1914) spreekt eveneens over de beurzen. In de overweging der wet leest men:

„Alzoo wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is voor den geld- en fondsenhandel in de tegenwoordige buitengewone omstandigheden bijzondere bepalingen vast te stellen.”

Art. 1 zegt: „Onder beurzen in den zin dezer wet worden verstaan alle Nederlandsche beurzen van Koophandel, voorzoverre zij bestemd zijn voor den geld- en fondsenhandel, ook, wanneer zij niet op gezag van het plaatselijk bestuur worden gehouden, alsmede alle veilingen van fondsen.”

Art. 2 1ste lid: „De beurzen staan onder toezicht van den Min. v. Landb., Nijverheid en Handel.”

2de lid: „In verband met het toezicht, in het eerste lid bedoeld, is onze genoemde Minister bevoegd, voorschriften te geven of te doen geven omtrent:

- 1°. opening en sluiting der beurzen,
- 2°. de noteringen en de wijze, waarop ter beurze zaken worden gedaan,
- 3°.

een en ander voor zooveel noodig onder afwijking van de voor eenige beurs bestaande reglementen van het plaatselijk bestuur of van eenige vereeniging.”

Nog lezen we in de Beursvoorschriften 1914 (vastgesteld door den Minister van Financiën bij besluit van 15 Jan. 1915, Staatscrt. 16 Jan. '15, no. 13) in art. 3:

I. „als beurzen voor den geld- en fondsenhandel worden aanvankelijk aangewezen:

1°. voor alle beursaffaires, behalve die genoemd sub 2°. en 3°. van dit artikel, de groote beurszaal in het gebouw van de Vereeniging voor den Effectenhandel;

2°. voor verkoopen van onderpand en geldleeningen, de voorhal van de groote beurszaal onder 1°. bedoeld;

3°. voor andere verkoopen, die ingevolge de wet of de overeenkomst van partijen ter beurze moeten geschieden, de door het Plaatselijk Bestuur der gemeente Amsterdam voor dergelijke verkoopen aangewezen ruimte in de Groote Koopmansbeurs te Amsterdam;

II. andere localiteiten kunnen nader als beurs worden aangewezen.”

De vraag rijst, in verband met het bovenstaande, of de wisselhandel — de handel in buitenlandsch geld, in buitenlandsche remissen — gerekend moet worden te vallen onder den „geldhandel”; noch in de Beurswet '14, noch in de beursvoorschriften 1914, wordt over wissels nader gesproken, terwijl de bepalingen van genoemde wet en beursvoorschriften den indruk geven, dat zij meer beoogden de regeling in de buitengewone omstandigheden van eind 1914 van den fondsenhandel met de prolongatiën en daggeldleeningen, welke meer verband houden met den fondsenhandel.

Doch, ook zeer zeker heerschten en heerschen nog op het gebied der buitenlandsche valuta, verkeerden we, wat de buitenlandsche wisselkoersen betreft, in hoogst abnormale omstandigheden en buitengewone omstandigheden — groote fluctuaties — zullen blijven, ook naar groote waarschijnlijkheid, na den vrede.

Mocht de handel in buitenlandsche wissels — het betaalmiddel in het buitenlandsch verkeer par excellence — gerekend worden onder den geldhandel in het algemeen, dan is toepasselijk art. 2, lid 2 van de Beurswet 1914, zoodat de Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel voorschriften kan geven omtrent de noteringen, de wijze, waarop ter Beurze zaken worden gedaan, voorschriften omtrent het tot stand komen van noteringen van de wissels, waarbij zoo velen in den lande ingevolge art. 156, al. 2, W.v.K. belang hebben. Mocht de handel in buitenlandsche wissels niet tot den geldhandel, bedoeld bij de Beurswet 1914, begrepen zijn, dan zoude het plaatselijk

bestuur, en wel B. en W. van Amsterdam, voor de regeling van de notering te zorgen hebben.

Hoe komen thans de betreffende wisselnoteringen (te Amsterdam) tot stand? Sinds een paar jaren komen — zijn we goed ingelicht — elken beursmiddag te 2½ uur beurtelings drie leden van een bankiersvereeniging ¹⁾ bijeen, en stellen de noteringen — geldende voor de omrekening van de £, de marken enz., der wissels in buitenlandsche munt op Nederlanders getrokken, ingevolge art. 156, al. 2 — vast. Zooals boven aangevoerd, worden die omrekeningskoersen vastgesteld door personen, hetzij lid van een bankiersfirma, hetzij directeur eener bank, voor wie de omrekeningskoers van belang is: mocht, zooals boven vermeld, de door hen vastgestelde omrekeningskoers hooger zijn dan de koers, waartegen de buitenlandsche valuta gekocht kunnen worden, dan geeft de notering een voordeel aan hun firma of bank, wanneer de notering lager is, een nadeel.

Een factor, in de tegenwoordige tijden van belang, treedt hierbij nog op, n.l. het verschil tusschen de bied- en laatprijzen van de valuta. Bij de groote fluctuaties, welke we elken dag in de buitenlandsche valuta hebben en de onzekerheid der markt is het verschil tusschen laat- en biedprijzen niet onaanzienlijk; wordt nu de notering gelijkgesteld aan den laatprijs, dan kan zij voor bank en bankiers reeds een voordeel afwerpen, want ze plaatsen een bedrag in vreemde valuta tegen den laatprijs, zijnde hooger dan de biedende prijs.

Deze wijze, waarop de wisselnoteringen in verband met art. 156, al. 2, W. v. K. vereischt, worden vastgesteld, kan men moeilijk juist noemen. Zij toch geschiedt door drie leden eener bankiersvereeniging, voor wier leden een notering boven dan wel beneden den werkelijken koers, waartegen de valuta verkocht worden, na- of voordeel geeft, terwijl voor den geheelen Nederlandschen handel — den importeur, den fabrikant, den winkelier — en resp. ook de consumenten de koers van omrekening van de buitenlandsche valuta in Nederlandsch geld, de som bepalende, welke deze voor hunne goederen moeten betalen, zeer zeker ook van belang is.

Het is mij niet bekend of een plaatselijk reglement (art. 60, al. 2, W. v. K.) nadere bepalingen bevat, regelende het totstandkomen van de wisselnoteringen, formaliteiten voorschrijft of controle; moeten de drie bankiers de door hen vastgestelde noteringen officieel opgeven aan het plaatselijk bestuur, aan een beurscommissie, een opgave doen, onderteekend door hen drieën, heeft het plaatselijk bestuur zich een recht van controle, van wijziging ingeval van verschil van meening voorbehouden? Worden de opgaven door een door het plaatselijk bestuur daartoe uitgenoodigd of aangewezen persoon of commissie gecontroleerd, als bewijs van medeverantwoordelijkheid?

Een regeling voor een notering ter Beurze, door de wet verlangd en waarnaar elken werkdag groote en kleine bedragen worden afgerekend over het geheele land, zal, naar ik meen te mogen veronderstellen, wel bestaan en wel, naar ik vermoed, een regeling, door het plaatselijk bestuur zelf ingesteld; het vaststellen van de bedoelde notering door drie leden eener (officieuse) vereeniging op eigen houtje, autoritate sua, is m. i. in deze moeilijk denkbaar. v. L.

Op ons verzoek teekent de heer P. Bredius bij de beschouwingen van den geachten inzender aan:

Art. 60, al. I, W. v. K., zegt: „uit de handelingen en afspraken, ter beurze gesloten, worden opgemaakt de bepalingen van den wisselkoers enz.”

Art. 60, al. II, W. v. K., zegt, dat deze onderscheiden koersen of prijzen opgemaakt worden volgens plaatselijke reglementen of gebruiken.

Hieruit spreekt duidelijk, dat, hoewel volgens art.

¹⁾ Naar we vernamen, een vereeniging, nog niet lang geleden door eenige banken en bankiers opgericht; zij is een niet-officieel lichaam.

59 W. v. K. de beurs van koophandel plaats heeft op gezag van het plaatselijk bestuur, geen plaatselijk bestuursreglement vereischt wordt om tot een officieele notering van koersen, prijzen etc. te geraken. De plaatselijke besturen laten dan ook, en naar mijn meening, zeer terecht, het opmaken der wisselnotering aan de eenmaal geldende gebruiken over.

De vraag, of bij de uitvaardiging der beurswet 1914 de bedoeling zou hebben voorgezet in te grijpen in die gebruiken, moet dunkt mij beslist in ontkennenden zin worden beantwoord, voor zooverre het de wisselnotering betreft. De wetgever beoogde naar mijn meening inderdaad meer bepaaldelijk het voorkomen van de geforceerde afwikkeling der transacties, die met den fondsenhandel verband houden, welke afwikkeling tot op dat tijdstip, hetzij bij wettelijke bepalingen of bij bepalingen der effectenvereeningen geregeld was.

Het betoog van den geachten inzender volgend, stel ik mij de vraag, of de wijze waarop de officieele wisselnotering tot stand komt de noodige waarborgen biedt, dat het belang der bankiers niet op den voorgrond treedt en de belangen van den handel niet worden uit het oog verloren. Het zal den inzender niet onbekend zijn, dat de leden der Bankiersvereniging, drie aan drie à tour de rôle op een bepaald uur van den beursdag de notering opmaken, aan de hand van de koersen, waartegen transacties tot een vastgesteld minimum-cijfer op dat eigen oogenblik tot stand kwamen, daarbij rekening houdend met de stemming, n.l. of de vraag dan wel het aanbod overheerschend is. Bij de vaststelling der koersen kunnen alle leden der Bankiersvereniging aanwezig zijn en contrôle uitoefenen.

Het wil mij toeschijnen, dat ook dan, wanneer het plaatselijk bestuur het opmaken der officieele wisselnotering zou ter hand nemen een betere waarborg voor reële noteringen niet zou zijn te vinden. Dat het bankiersbelang, ook al wilde men dat op den voorgrond schuiven, den doorslag zou geven, is door bovenaangegeven methode buitengesloten.

Dat de Hollandsche koopman en de buitenlandsche fabrikant belang hebben bij den wisselkoers, ook bij den officieelen wisselkoers, behoeft geen betoog; dat de groote schommelingen van den laatsten tijd groote kans op voordeel en groot gevaar voor nadeel voor de partijen kunnen medebrengen, ligt voor de hand, niet het minst, waar op het oogenblik, dat de schuld voldaan wordt, volgens het bepaalde bij art. 156, al. II, W. v. K., groote wijzigingen kunnen zijn ingetreden, groote verschillen ontstaan, tusschen de officieele notering en de werkelijke waarde der vreemde valuta. Evenwel zou zulks eveneens het geval zijn, ook al werd de opmaking der officieele notering bij plaatselijk bestuursreglement geregeld.

De bankiers hebben evenwel ook in dat opzicht bij de officieele notering geen belang. Hunne bij onderling overleg vastgestelde uniforme incasso-tarieven laten het eventueele voordeel aan den cliënt en wettelen het mogelijke nadeel op dezen af. De geachte inzender ziet over het hoofd, dat de buitenlandsche belanghebbende zich voor koersrisico kan behoeden door bij verkoop-transactien overeen te komen, dat betaling zal moeten geschieden per bankchèque in de vreemde valuta; tegen dezen eisch van billijkheid kan de binnenlandsche koper geen bezwaar maken. Voor beiden zouden dan groote afwijkingen tusschen officieelen en effectieven koers geen rol meer spelen. Beter nog (ik merk dit op, al valt het buiten het betoog) ware het, dat de Hollandsche kooplieden bedongen, dat hun in onze eigen valuta wordt gefactureerd.

Alles bijeen genomen, geloof ik, dat overheidsbemoeiing onnoodig is en dat alle waarborgen, die de wetgever heeft verlangd, in voldoende mate aanwezig zijn. Theoretisch ware het juister, dat de officieele wisselkoersen werden opgemaakt door makelaars, die in het vak, waarin zij de makelaardij uitoefenen, voor eigen rekening noch zelve, noch door tusschenkomst

van anderen, noch gemeenschappelijk met anderen, noch in commissie handel mogen drijven (art. 65, al. II, W. v. K.), doch bij ontstentenis van dezulken, althans hier ter stede [Rotterdam], schijnt mij deze, niet onbelangrijke aangelegenheid op de door mij uiteengezette en niet met de wet strijdige wijze, alleszins voldoende geregeld.

P. BREDIUS.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

Tijdschrift voor Economische Geographie. — 's-Gravenhage, 15 Mei 1918.

A. M. de Bont, De aardappelteelt in Nederland; Prof. Dr. H. Blink, De economische hulpbronnen van Rusland; F. M. Knobel, Het Rotterdamsch „Jaarverslag” 1917; G. Goossen, De handel van Nederland met het buitenland in 1917; H. Bl., Steenkolenproductie in Nederlandsch Indië.

Journal of the Institute of Bankers. — Londen, Mei 1918.

Sir. J. Paget, The Gilbert Lectures 1918. Lectures III and IV.

The American Journal of International Law. — New-York, Januari 1918.

S. E. Baldwin, The share of the President of the United States in a declaration of war; Ch. Tower, Addresses by Elihu Root on international Subjects; J. W. Garner, Treatment of enemy aliens; G. E. Sherman, Jus gentium and international Law; G. Wright, Treaties and the constitutional separation of powers in the United States; D. P. Myers, Violation of treaties by adverse national action.

Supplement to the American Journal of International Law. Volume 12, Number 1, January 1918 — official Documents (Japan—United States, United States).

Journal de la Société de Statistique de Paris. — Parijs, 15 Mei 1918.

P. Razaus, L'adaptation aux travaux de la paix des usines créées pour la défense nationale; A. Barthe, Le change étranger en Espagne en 1917; M. Huber, Chronique de démographie.

De heer Paul Razaus brengt in zijn bijdrage een reeks van beschouwingen omtrent hetgeen zijns inziens voor de Fransche oorlogsindustrie, in de eerste plaats de zwaarindustrie, na den oorlog te wachten staat. Omtrent de mogelijkheid zich goede hoogovencookes te verschaffen — voor Frankrijk, dat aan de naar den tegenwoordigen stand der wetenschap daarvoor bruikbare steenkool zeer arm is, een levensquaestie — is de schrijver, in tegenstelling van hier te lande bij de behandeling van het hoogovenplan verkondigde meeningen, weinig optimistisch. Uitvoerig bespreekt hij voorts in het algemeen de vraag, in hoeverre in de toekomst op de steenkool als brandstof kan worden bezuinigd.

Enkele gegevens uit het artikel van den heer André Barthe vindt men elders in dit nummer vermeld.

The Geographical Journal. — Londen, April 1918.

Dr. E. W. G. Masterman, The Jordan valley and its Lakes; J. M. Wordie, The drift of the „Endurance”; E. A. Reeves, Halley's magnetic variation Charts; British Interests in Spitsbergen; H. G. Lyons, Climate of North-West Africa.

In de mededeeling aangaande Spitsbergen wordt de correspondentie in Jan. en Maart 1917 tusschen de Royal Geographical Society en het Foreign Office gepubliceerd, die in het artikel over Spitsbergen in No. 124 van dit weekblad gereleveerd werd.

Technik und Wirtschaft. — Berlijn, Mei 1918.

Von Zwiedineck-Züdenhorst, Veranlagung oder Schulung? Schilling, Die Bedeutung neuzeitlicher ausgestaltung von industriellen Betrieben für die Wirtschaft nach dem Kriege; Neumann, Patentdauer und Patentgebühren; L. Glück, Der Vereinheitlichungsgedanke in der Lagerfabrikation marktgängiger Kompressoren und Kurbelwasserpumpen.

REGEERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.

Verbouw van koolzaad op gescheurd grasland oogst 1919. Om den verbouw van koolzaad op gescheurd grasland aan te moedigen, heeft de Minister van Landbouw de medewerking ingeroepen van de Suikervereeniging, die daartoe een Koolzaadkantoor heeft ingericht. Dit kantoor sluit met de landbouwers contracten af voor den verbouw van koolzaad op grasland, gescheurd na 15 Juni 1918. Aan de verbouwers wordt een scheurpremie van f 450,— per H.A. in uitzicht gesteld.

Vermicelli en macaroni. Teneinde een meer regelmatige verdeeling van de vermicelli- en macaroni-productie te bevorderen, is bepaald, dat deze artikelen voortaan slechts mogen geleverd worden door het Rijkscentraal Administratiekantoor voor de distributie van levensmiddelen.

Caseïne. Met ingang van 10 Juni is verboden het vervoer en de aflevering van caseïne.

Vetten en oliën. Met ingang van 5 Juni is, behoudens uitzonderingen, verboden de verkoop, de aflevering en het vervoer van alle dierlijke en plantaardige vetten en oliën, zoowel eetbare als technische, alle mengsels van bedoelde oliën en vetten en alle oliehoudende zaden, noten en pitten. Voorts wordt een algemeene opgave gevorderd van alle oliën, vetten, oliehoudende noten, zaden en pitten, vetzuren en andere afvalvetten, op 3 Juni, des namiddags te 12 uur aanwezig. Handelaren behooren hun geheelen voorraad op te geven; particulieren slechts de hoeveelheden, die zij boven de 25 K.G. bezitten.

Grof roggebrood. Met ingang van 10 Juni zijn nieuwe maximumprijzen vastgesteld voor grof roggebrood, verkrijgbaar op R-bons.

Lijmvleesch. Maximumprijzen zijn vastgesteld voor nat en voor droog lijmvleesch.

Manufacturen. De vrijstelling van het verbod tot vervoer van manufacturen, tot nader order verleend voor koffers met monstercollecties, is met ingang van 1 Juni ingetrokken.

Visch. Aan de lijst van artikelen, aangewezen ingevolge art. 1 der Distributiewet-1916, is toegevoegd zoetwatervis.

Koffie. In verband met den geringen voorraad koffie, nog hier te lande aanwezig, kunnen de tot heden verstrekte koffie-rantsoenen aan hotels, café's, enz., niet gehandhaafd blijven.

Hennen, hanen en konijnen. Aan hen, die met toestemming van de Rijkscommissie van Toezicht hennen, hanen en konijnen ter bevrozing hebben opgeslagen, kan vergunning worden verleend tot vervoer en aflevering van deze dieren.

Smeerolie. De uit Oostenrijk aangevoerde 2000 ton smeerolie zullen binnenkort onder bepaalde voorwaarden ter beschikking van den handel worden gesteld tegen een prijs van f 229 per 100 K.G., netto voor den consument, franco bestemming, exclusief fust.

Afval van nieuw touw. De verbodsbepalingen ten opzichte van de aflevering en het vervoer van lompen zullen ook van toepassing zijn op afval van nieuw touw.

Oud tin. Maximumprijzen zijn vastgesteld voor oud tin.

Waterplanten als veevoeder. Met het oog op de schaarschte aan veevoeder wordt de aandacht gevestigd op eendenkroos (*lemma triscula*), de waterpest (*elodea canadensis*) en roode kroos (*azolla*).

Zilveren munten. Aangezien de voor zilver in elken vorm vastgestelde maximumprijs vrijwel overeenkomt met de werkelijke zilverwaarde van onze zilveren standaardmunt, kunnen deze munten niet tegen hooger prijs dan de nominale waarde worden verhandeld, zonder overschrijding van den maximum-

MAANDCIJFERS.

ONTVANGSTEN VAN SPOOR- EN TRAMWEGMAATSCHAPPIJEN FEBR. EN MAART 1918.

(Ontleend aan de „Ingenieur“.)

Namen der Maatschappijen.	Totale ontvangsten.		Totale ontvangsten.	
	Febr. 1918.	Febr. 1917.	Maart 1918.	Maart 1917.
Maatsch. tot Exploitatie van Staatsspoorwegen	f 4.584.312,—	f 3.892.353,— ¹⁾	f 5.343.413,— ²⁾	f 4.433.896,— ¹⁾
Holl. IJzeren Spoorwegmaatschappij	„ 3.271.658,—	„ 2.715.038,— ¹⁾	„ 3.791.472,— ³⁾	„ 3.195.680,— ¹⁾
Ned. Centraal Spoorwegmaatschappij	„ 360.833,—	„ 332.059,— ¹⁾	„ 429.297,—	„ 386.731,— ¹⁾
Noordbrab.-Duitsche Spoorwegmaatschappij ..	„ 116.705,—	„ 72.708,—	„ 121.148,—	„ 121.576,—
Hollandsche Buurtspoorwegen	„ 25.161,12	„ 12.551,47	„ 28.155,42	„ 15.173,82
Dedemsvaartsche Stoomtramwegmaatschappij ..	„ 34.630,39 ^{1/2}	„ 25.629,85 ^{1/2}	„ 38.892,92	„ 33.092,10 ^{1/2}
Tramw.mij. „de Meijerij“: lijn Veghel—Eindhoven—Belg. grens en St.Oedenrode—'s Bosch, lijn Eindhoven—Helmond—Asten en Geldrop—Heeze	„ 28.580,90 ^{1/2}	„ 15.152,51	„ 31.764,68	„ 18.029,79
„ 7.631,02 ^{1/2}	„ 5.917,24	„ 40.205,75	„ 30.487,59	
Zuid-Nederl. Stoomtramwegmaatschappij	„ 35.459,97	„ 24.453,89	„ 126.159,00 ^{1/2}	„ 100.399,37 ^{1/2}
Nederlandsche Tramwegmaatschappij	„ 106.128,98 ^{1/2}	„ 86.105,84	„ 101.091,50 ^{1/2}	„ —
Rotterdamsche Tramwegmaatschappij	„ 128.570,04	„ 101.091,50 ^{1/2}	„ 32.098,97 ^{1/2}	„ 23.900,49
Westlandsche Stoomtramwegmaatschappij	„ 27.501,61 ^{1/2}	„ 20.730,04 ^{1/2}	„ 577.181,84	„ 447.959,01
Gemeentetram te Amsterdam	„ 527.025,86	„ 421.494,17	„ 279.029,58 ^{1/2}	„ 217.869,30
Haagsche Tramwegmaatschappij	„ 250.518,01	„ 213.859,33	„ 243.805,71	„ 198.755,59
Rotterdamsche Electr. Tramwegmaatschappij ..	„ 218.912,69	„ 185.747,46	„ —	„ —
Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij	„ —	„ —	„ —	„ —
lijn Samarang—Vorstenlanden—Willem I..	„ 357.000,—	„ 303.207,—	„ 359.000,—	„ 350.952,—
Oost-Java Stoomtramwegmaatschappij	„ —	„ —	„ —	„ —
lijn Modjokerto—Ngoro	„ 14.700,—	„ 9.400,—	„ 11.000,—	„ 8.500,—
lijn Soerabaja—Krian	„ 53.600,—	„ 47.100,—	„ 58.900,—	„ 51.000,—
Samarang—Cheribon Stoomtramwegmaatsch..	„ 240.100,—	„ 215.000,—	„ 280.200,—	„ 230.200,—
Samar.—Joana Stoomtramwegmaatschappij ..	„ 181.400,—	„ 190.500,—	„ 241.800,—	„ 208.500,—
Serajoedal Stoomtramwegmaatschappij	„ —	„ —	„ —	„ —
lijn Maos—Bandjarnegara	„ 33.400,—	„ 33.600,—	„ 39.400,—	„ 39.700,—
lijn Bandjarnegara—Wonosobo	„ 7.600,—	„ —	„ 8.300,—	„ —
Kediri Stoomtramwegmaatschappij	„ 37.100,—	„ 35.832,—	„ —	„ —
Malang Stoomtramwegmaatschappij	„ 43.500,—	„ 35.357,—	„ —	„ —
Deli Spoorwegmaatschappij	„ 412.000,—	„ 354.621,—	„ 452.000,—	„ 405.667,—

¹⁾ Definitieve opgave.

²⁾ Waarvan f 2.039.912,— uit personenvervoer en f 3.203.970,— uit goederenvervoer.

³⁾ Waarvan f 2.124.623,— uit personenvervoer en f 1.579.296,— uit goederenvervoer.

De ontvangsten der groote maatschappijen, die in de „Ingenieur“ ontbreken, zijn aan het „Maandschrift Centr. Bureau Statistiek“ ontleend

prijs. Den burgemeesters is verzocht tegen overschrijding te waken en bij voorkomende gevallen het zilver in bezit te nemen.

Rijkskantoren, enz. Met ingang van 1 Juni zijn door den Minister van Landbouw, enz., ingesteld *Rijkskantoren voor: Groenten en Fruit; Zaden; Visch; Vee en Paarden en Vlas.* Met ingang van denzelfden datum zijn opgeheven de hiervoor bestaande Vereenigingen. Voorts is op dezelfde wijze ingesteld het *Rijkskantoor voor granen, peulvruchten en aard-appelen* (met ingang van 1 Juli); het *Rijkskantoor voor Brood (R.B.)* en het *Rijkskantoor voor Huiden en Leder (R.H.L.)*. Eveneens met ingang van 1 Juni j.l. is opgeheven het *Rijksdistributiekantoor voor thee en koffie* en daarvoor ingesteld een *Rijkskantoor voor thee en koffie*.

Cacao en cacao fabrikaten. Verboden is het verwerken van cacao boonen tot cacao- of chocolade-massa, anders dan voor oogenblikkelijke behoefte van eigen bedrijf; het verwerken van cacao boonen, cacao massa, chocolademassa of andere half-fabrikaten tot chocolade in welken vorm dan ook; het vermengen met vreemde bestanddeelen, het verwerken, afleveren en vervoeren van cacao poeder, en het vervoeren en afleveren van cacao boonen, cacao massa, chocolademassa of andere halfabrikaten.

Toegestaan zal alleen worden het maken van chocolade in reepen van minstens 30 gram ongevuld en 35 gram gevuld, welke door bemiddeling van de gemeentebesturen tegen maximumprijzen (12½ ct. per stuk verpakt, 12 ct. onverpakt) in consumptie zullen worden gebracht. De levering van minstens 3½ miljoen reepen per week gedurende een halfjaar is verzekerd. De nog aanwezige voorraden chocolade mogen tot 15 Juli vrij worden verkocht.

De regeling gaat uit van het denkbeeld, dat eet-chocolade een geschikte en gewilde vorm van bijvoeding is. Cacaopoeder mag ook door winkeliers niet meer worden afgeleverd. De voorraden poeder worden, voor zoover zij meer bedragen dan 25 K.G., overal in het land gevorderd, gebleken is echter reeds dat deze te gering zijn om tot eene distributie van cacao over te gaan.

PRODUCTIE DER KOLENMIJNEN. *)

(Ontleend aan „Maandschrift Centraal Bureau Statistiek”)

Naam van de Mijn	Maart		April	
	1918	1917	1918	1917
<i>Staatsmijnen.</i>				
„Wilhelmina”....	49.847	43.890	47.717	36.623
„Emma”.....	54.980	54.081	54.786	47.542
„Hendrik”.....	11.373	—	12.671	—
Totaal....	116.200	97.971	115.174	84.165
<i>Particul. mijnen.</i>				
Domaniale mijn..	41.845	40.658	39.310	34.707
Mijn Laura en Vereeniging.....	42.900	39.100	41.300	35.400
Oranje-Nassau mijnen.....	70.002	69.558	69.398	57.765
Mijn Willem Sophie.....	22.500	22.500	20.000	21.000
Totaal....	177.247	171.316	170.008	148.872
Totaal generaal	293.447	269.787	285.182	233.037

*) In tonnen.

Het „Maandschrift” teekent bij de cijfers aan: uit bovenstaande cijfers blijkt, dat in April 1918 8.265 ton minder werd geproduceerd dan in Maart 1918, en — indien men de productie der staatsmijn „Hendrik” buiten beschouwing laat — 52.145 ton meer dan in April 1917.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

	8 Juni 1918	20 Juli 1914
Ned. (Disc. Wissels. 4½ sedert 1 Juli '15	3½ sedert 23 Mrt. '14	
Bel. Binn. Eff. 4½ „ 1 „ '15	4 „ 23 „ '14	
Bank (Vrsch. in R.C. 5½ „ 19 Aug. '14	5 „ 23 „ '14	
Bank van Engeland 5 „ 7 Apr. '17	3 „ 29 Jan. '14	
Duitsche Rijksbank 5 „ 23 Dec. '14	4 „ 5 Febr. '14	
Bank van Frankrijk 5 „ 21 Aug. '14	3½ „ 29 Jan. '14	
Oostenr. Hong. Bk. 5 „ 12 Apr. '15	4 „ 12 Mrt. '14	
Nat. Bank v. Denem. 5 „ 9 „ '15	5 „ 6 Febr. '14	
Zweedsche Rijksbk. 7 „ 20 Mrt. '18	4½ „ 6 „ '14	
Bank v. Noorwegen 6 „ 14 Dec. '17	4½ „ 11 „ '14	
Zwitsersche Nat. Bk. 4½ „ 31 „ '14	3½ „ 19 „ '14	
Bank van Spanje .. 4 „ 22 Mrt. '17	4½ „ —	
Bank van Italië .. 5 „ 10 Jan. '18	5 „ 9 Mei '14	
Feder. Res. Bk. N.Y. 3½-4½	—	
Javasche Bank 3½ „ 1 Aug. '09	3½ „ 1 Aug. '09	

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto	Part. disconto	Part. disc.	Call. money
8 Juni '18	2½-3¼ ¹⁾	3 ²⁾	3½/32	4-5/8	—	4-5/4 ¹⁾
3-8 Juni '18	2½-3¼	3-¼	3½/32	4-5/8	—	4-6
27 M.-1 J. '18	2½-3	3¼-4	3½/32	4-5/8	—	4½-6
20-25 Mei '18	2½-3	2½-3½	3½-3¾	4-5/8	—	4½-5¾
4-9 Juni '17	1½-2	2-¼	4 ²⁾ /32	4-5/8	—	3½-4
5-9 Juni '16	2-½	2-½	4 ²⁾ /10	3¾-4¾	—	2½-3½
20-24 Jul. '14	3½-3½	2½-3¼	2½-3¼	2½-1½	2¾	1¾-2½

1) Noteering van 7 Juni.

2) „ „ „ 6 „

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De stemming op de wisselmarkt blijft lusteloos. De zaken zijn uiterst gering. Alleen in Marken vinden regelmatig omzette plaatsen. Voor de andere wissels is meermaals geen koper of geen verkoper te vinden. De stemming was de afgelopen week flauw. De koersen voor alle oorlogvoerende liepen ca. 2 pct. terug. In het midden der week trad een licht herstel in, vooral voor Berlijn, later ook voor Londen, Parijs en New-York, maar daarna liepen de koersen weder terug. Alleen Weenen bleef de geheele week aangeboden en was aan het einde der week ruim 3 pct. lager als bij het begin. De stemming voor de neutrale wissels was verdeeld. Denemarken was beduidend lager, daarentegen waren de twee andere Scandinavische landen en ook Zwitserland weinig of niet veranderd.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Parijs *)	Berlijn *)	Weenen *)	St. Petersburg *)	New York *)
3 Juni 1918 ..	9.40	34.70	38.65	23.80	—	1.97½
4 „ 1918 ..	9.35	34.60	38.30	23.40	—	1.96½
5 „ 1918 ..	9.30½	34.30	38.07½	23.05	—	1.95½
6 „ 1918 ..	9.35	34.42½	38.40	23.15	—	1.96½
7 „ 1918 ..	9.39	34.57½	38.42½	23.15	—	1.96¾
8 „ 1918 ..	9.34	34.40	38.02½	23. —	—	1.96¼
Laagste d. w. 1)	9.28	34.20	37.80	22.80	—	1.95
Hoogste „ „ 1)	9.47	34.95	38.95	24. —	—	1.98½
1 Juni 1918 ..	9.45	34.95	38.85	23.90	—	1.98½
25 Mei 1918 ..	9.46½	34.95	38.95	24.10	—	1.98½
Muntpariteit ..	12.10½	48. —	59.26	50.41	1.28	2.48¾

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

Data	Stock-holm ^{*)}	Kopen-hagen ^{*)}	Chris-tiantia ¹⁾	Zwitser-land ^{*)}	Spanje ¹⁾	Batavia ¹⁾ telegrafisch
3 Juni 1918	67.35	61.75	62.20	49.75	57.—	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
4 „ 1918	67.20	61.40	62.10	49.75	57.—	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
5 „ 1918	66.75	61.—	61.80	49.80	57.20	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
6 „ 1918	67.—	61.10	62.10	49.90	56.75	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
7 „ 1918	67.40	61.35	62.20	49.90	56.75	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
8 „ 1918	67.10	61.20	62.10	49.75	56.75	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
L'ste d. w. ¹⁾	66.70	60.80	61.65	49.60	56.—	99 $\frac{3}{4}$
H'ste „ „ ¹⁾	67.60	62.—	62.50	50.—	57.50	100 $\frac{1}{2}$
1 Juni 1918	67.50	62.—	62.50	49.65	57.20	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
25 Mei 1918	68.20	62.40	63.20	49.20	57.50	99 $\frac{3}{4}$ -100 $\frac{1}{2}$
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Londen (in \$ per £)	Zicht Parijs (in fis. p. \$)	Zicht Berlijn (in cents p. 4 Rm.)	Zicht Amsterd. (in cents per gld.)
8 Juni 1918	4.76.45	5.71 $\frac{1}{8}$	nom.	50 $\frac{1}{4}$
Laagste d. week..	4.76.45	5.71 $\frac{1}{2}$	—	49 $\frac{1}{8}$
Hoogste „ „	4.76.45	5.71 $\frac{3}{4}$	—	50 $\frac{1}{4}$
1 Juni 1918	4.76.45	5.71 $\frac{1}{2}$	nom.	49 $\frac{1}{2}$
25 Mei 1918	4.76.45	5.71 $\frac{1}{2}$	nom.	49
Muntpariteit....	4.86.67	5.18 $\frac{1}{4}$	95 $\frac{1}{4}$	40 $\frac{3}{16}$

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Londen	Noteerings-cenheden	7 Mei 1918	21 Mei 1918	Tijdperk 22 Mei—3 Juni 1918		3 Juni 1918
				Laagste	Hoogste	
Alexandrië..	Piast. p. £	977 $\frac{1}{10}$	977 $\frac{1}{10}$	977 $\frac{1}{10}$	977 $\frac{1}{10}$	977 $\frac{1}{10}$
B. Aires...	d.p.gd.pes.	50 $\frac{3}{4}$	51 $\frac{1}{4}$	51	52 $\frac{1}{4}$	51 $\frac{1}{2}$
Calcutta...	sh/d.p.rup.	1/6 $\frac{1}{32}$	1/6 $\frac{1}{32}$	1/6	1/6 $\frac{1}{16}$	1/6 $\frac{1}{2}$
Hongkong..	id. p. \$	3/1 $\frac{1}{8}$	3/1 $\frac{1}{2}$	3/1 $\frac{1}{2}$	3/1 $\frac{1}{8}$	3/1 $\frac{1}{8}$
Lissabon....	d.p.escudo	29 $\frac{3}{8}$	31	30	33 $\frac{3}{4}$	31
Madrid.....	Peset. p. £	17.13	16.93	16.58	16.92	16.63
Montevideo..	d.p.peso	65	64 $\frac{3}{4}$	63 $\frac{1}{2}$	65 $\frac{1}{4}$	64
Montreal....	\$ per £	4.82 $\frac{1}{2}$	4.82	4.81	4.83 $\frac{3}{4}$	4.83 $\frac{1}{2}$
Petrograd...	R. p. £ 10	nom.	nom.	nom.	nom.	nom.
R.d.Janeiro ¹⁾	d.p.milr.	13 $\frac{1}{32}$	13 $\frac{1}{16}$	13 $\frac{3}{32}$	13 $\frac{3}{16}$	13 $\frac{3}{32}$
Rome.....	Lires p. £	42.76	43.15	43.20	43.65	43.60
Shanghai...	sh/d.p.tael	4/5 $\frac{3}{4}$	4/5 $\frac{3}{4}$	4/5 $\frac{3}{4}$	4/6 $\frac{1}{4}$	4/6 $\frac{1}{4}$
Singapore...	id. p. \$	2/4 $\frac{3}{32}$	2/4 $\frac{3}{32}$	2/4 $\frac{3}{32}$	2/4 $\frac{1}{4}$	2/4 $\frac{3}{32}$
Valparaiso ¹⁾	d.p.pap.p.	16 $\frac{27}{32}$	16 $\frac{27}{32}$	16 $\frac{1}{16}$	17 $\frac{1}{32}$	17 $\frac{1}{32}$
Yokohama..	sh/d.p.yen	2/2 $\frac{1}{32}$	2/2 $\frac{1}{16}$	2/1 $\frac{1}{16}$	2/2 $\frac{1}{8}$	2/2 $\frac{1}{16}$

1) Noteeringen op 90 dagen.

GOUD EN ZILVER.

Sedert 29 Juli 1916 worden de dagelijksche ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

NOTEERING VAN ZILVER.

Noteering te Londen. te New York

8 Juni 1918.....	48 $\frac{7}{8}$	99 $\frac{1}{2}$
1 „ 1918.....	48 $\frac{7}{8}$	99 $\frac{1}{2}$
25 Mei 1918.....	48 $\frac{7}{8}$	99 $\frac{1}{2}$
18 „ 1918.....	48 $\frac{7}{8}$ ¹⁾	99 $\frac{1}{2}$
11 „ 1918.....	49 $\frac{1}{8}$	99 $\frac{1}{2}$
9 Juni 1917.....	37 $\frac{3}{16}$	75 $\frac{3}{4}$
10 Juni 1916.....	30 $\frac{1}{4}$	63 $\frac{1}{4}$
20 Juli 1914.....	24 $\frac{15}{16}$	54 $\frac{1}{8}$

1) Noteering van 17 Mei.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 8 Juni 1918.

Activa.

Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 28.430.470,94 $\frac{1}{2}$ B.-bk. „ 1.230.713,51 Ag.sch. „ 17.214.463,13 $\frac{1}{2}$	f 46.875.647,59
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—	—
Idem eigen portef.	f 8.099.561,20	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	—	8.099.561,20
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 70.058.628,51 $\frac{1}{2}$ B.-bk. „ 7.403.060,77 Ag.sch. „ 44.671.141,94 $\frac{1}{2}$	f 122.132.831,23
Op Effecten	f 119.445.931,23	—
Op Goederen en Spec.	2.686.900,—	122.132.831,23
Voorschotten a. h. Rijk	—	—
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud f 83.957.790,— Muntmat., Goud „ 636.193.452,42 $\frac{1}{2}$	f 720.151.242,42 $\frac{1}{2}$
Munt, Zilver, enz.	7.784.350,75	—
Muntmat., Zilver	—	727.935.593,17 $\frac{1}{2}$
Effecten	Bel.v.h. Res.fonds. f 5.220.093,82 id. van $\frac{1}{8}$ v. h. kapit. „ 3.989.268,30 $\frac{1}{2}$	9.209.362,12 $\frac{1}{2}$
Geb. en Meub. der Bank	—	1.465.000,—
Diverse rekeningen	—	91.807.641,20 $\frac{1}{2}$
		f 1.007.525.636,52 $\frac{1}{2}$

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	5.234.534,18 $\frac{1}{2}$
Bankbiljetten in omloop	917.260.095,—
Bankassigatiën in omloop	2.339.048,40 $\frac{1}{2}$
Rekening-Courant saldo's:	
Van het Rijk	f 13.512.122,18
Van anderen	43.584.907,62
	57.097.029,80
Diverse rekeningen	5.594.929,13 $\frac{1}{2}$
	f 1.007.525.636,52 $\frac{1}{2}$
Beschikbaar metaalsaldo	f 531.834.383,52 $\frac{1}{2}$
Op de basis van $\frac{2}{5}$ metaaldekking	336.495.148,88 $\frac{1}{2}$
Minder bedragen aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	2.659.171.915,—
Verschillen met den vorigen weekstand:	
	Meer Minder
Disconto's	1.420.267,44 $\frac{1}{2}$
Buitenlandsche wissels	253,—
Beleeningen	11.119.440,39 $\frac{1}{2}$
Goud	114.936,69
Zilver	12.964,69 $\frac{1}{2}$
Bankbiljetten	10.353.565,—
Part. Rek.-Crt. saldo's	3.427.964,86 $\frac{1}{2}$

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bank-biljetten	Andere opeischbare schulden
8 Juni 1918	720.151	7.784	917.260	59.436
1 „ 1918	720.266	7.797	927.614	61.880
25 Mei 1918	721.439	7.799	919.162	73.201
18 „ 1918	719.240	7.756	933.985	62.857
11 „ 1918	721.771	7.493	952.425	60.656
4 „ 1918	721.333	7.331	971.986	64.449
27 April 1918	725.771	7.274	936.472	71.764
20 „ 1918	729.446	7.158	895.117	75.776
13 „ 1918	730.152	7.135	894.911	75.711
6 „ 1918	721.397	7.154	893.899	64.320
30 Maart 1918	722.184	7.285	889.692	59.943
23 „ 1918	723.051	7.337	864.373	66.509
16 „ 1918	723.807	7.323	858.394	58.834
9 Juni 1917	594.428	7.420	749.594	50.828
10 Juni 1916	546.323	6.715	642.005	74.904
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Disconto's		Beleeningen	Beschikbaar Metaalsaldo	Dekningspercentage
	Totaal	Hieraan Schatkistpromessen rechtstreeks			
8 Juni 1918	46.876	18.000	122.133	531.834	75
1 „ 1918	48.296	18.000	133.252	529.395	74
25 Mei 1918	50.096	18.000	131.743	529.987	73
18 „ 1918	55.018	18.000	135.293	527.115	73
11 „ 1918	58.395	18.000	150.486	525.715	72
4 „ 1918	61.871	18.000	170.593	520.938	70
27 Apr. 1918	46.520	18.000	153.925	530.839	73
20 „ 1918	36.547	18.000	115.576	541.717	76
13 „ 1918	36.597	—	111.694	542.401	76
6 „ 1918	29.243	10.000	115.118	536.216	76
30 Mrt. 1918	19.165	—	115.737	538.809	77
23 „ 1918	20.822	—	108.980	543.478	78
16 „ 1918	21.714	—	103.580	546.945	80
9 Juni 1917	53.245	40.000	85.298	440.806	75
10 Juni 1916	39.834	19.400	71.858	408.830	77
25 Juli 1914	64.947	14.300	61.686	43.521 ¹⁾	54

¹⁾ Op de basis van $\frac{2}{5}$ metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	8 Juni 1918	1 Juni 1918
Aan schatkistpromessen... waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	f 134.890.000,—	f 134.890.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	„ 18.000.000,—	„ 18.000.000,—
Aan zilverbons ..	„ 47.428.000,—	„ 47.507.000,—
Aan zilverbons ..	„ 41.147.674,—	„ 37.714.878,50

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden gulden.

Naast de per mail ontvangen gegevens worden de telegrafisch bekend geworden totaalcijfers der obligo's en uitzettingen en het beschikbaar metaalsaldo van latere data opgenomen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opsch. schulden
1 Juni 1918	***	***	254.200	
25 Mei 1918.....	***	***	255.600	
9 Mrt. 1918.....	87.277	20.738	173.377	61.983
2 „ 1918.....	86.800	20.778	170.111	64.530
23 Febr. 1918.....	86.330	20.552	168.617	63.933
2 Juni 1917.....	72.995	22.160	160.565	35.127
3 Juni 1916.....	56.765	31.595	146.657	37.254
25 Juli 1914 ...	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Beschikbaar metaalsaldo	Dekningspercentage
1 Juni 1918		129.000		***	65.900	***
25 Mei 1918		130.900		***	64.100	***
9 Mrt. 1918	8.703	33.208	64.764	26.534	61.246	46
2 „ 1918	8.599	35.652	63.425	25.351	60.911	46
23 Febr. 1918	8.752	35.774	62.263	24.747	60.627	46
2 Juni 1917	6.550	36.226	50.976	12.565	56.465	49
3 Juni 1916	6.644	39.576	41.301	11.126	51.577	48
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 ²⁾	44

¹⁾ Sluitpost der activa. ²⁾ Op de basis van $\frac{2}{5}$ metaaldekking.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden gulden.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opsch. schulden	Disconto's	Div. rekeningen ¹⁾
23 Maart 1918 ..	547	1.256	901	1.075	626
16 „ 1918 ..	548	1.256	869	1.088	572
9 „ 1918 ..	546	1.291	884	1.095	748
2 „ 1918 ..	584	1.308	759	1.093	553
24 Maart 1917 ..	762	1.043	1.104	939	360
25 Maart 1916 ..	970	895	835	928	560
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden p. st.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
5 Juni 1918	63.795	51.855	***	***	***
29 Mei 1918	63.451	51.051	247.790	28.500	224.251
22 „ 1918	62.633	50.246	247.195	28.500	223.254
15 „ 1918	61.708	49.977	244.063	28.500	220.254
6 Juni 1917	55.087	38.966	158.828	28.500	129.643
7 Juni 1916	61.570	35.484	119.887	28.500	85.680
22 Juli 1914	40.164	29.317

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dekningspercentage ¹⁾
5 Juni '18	56.404	101.558	38.664	131.905	30.389	17,82
29 Mei '18	56.788	106.486	41.056	135.270	30.850	17,50
22 „ '18	55.581	97.304	38.434	127.600	30.837	18,57
15 „ '18	57.317	105.522	41.457	133.820	30.182	17,22
6 Juni '17	45.247	106.749	47.999	120.798	34.572	20,48
7 Juni '16	42.187	63.602	50.301	82.286	44.536	33 $\frac{1}{2}$
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 $\frac{3}{8}$

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dekningspercentage ¹⁾
31 Mei 1918	2.466.105	2.345.674	1.620.751	12.002.688	34
23 „ 1918	2.465.889	2.345.524	1.516.618	11.700.247	34
15 „ 1918	2.465.819	2.345.393	1.555.846	11.803.870	34
7 „ 1918	2.464.955	2.345.192	1.550.545	11.802.332	34
31 Mei 1917	2.567.128	2.533.211	446.696	8.285.154	36
31 Mei 1916	2.499.663	2.464.403	553.073	6.737.650	45
23 Juli 1914	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehens-kassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
31 Mei 1918	14.544.772	7.634.794	***	***
23 „ 1918	14.000.447	7.333.316	8.572.300	1.501.800
15 „ 1918	14.546.209	7.751.370	8.613.300	1.541.600
7 „ 1918	13.577.588	6.857.044	8.613.400	1.536.800
31 Mei 1917	9.364.504	4.538.163	4.662.500	431.600
31 Mei 1916	5.493.650	1.728.412	1.780.200	512.000
23 Juli 1914	750.892	943.964

RUSSISCHE STAATSBANK.

Sedert 5 November 1917 is geen bankstaat verschenen.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. ald. Staat
6 Juni '18	5.418.744	2.072.108	253.765	***	17.500.000
30 Mei '18	5.382.424	2.037.108	254.041	1.448.883	16.800.000
23 " '18	5.381.736	2.037.108	255.487	1.407.374	16.450.000
16 " '18	5.380.980	2.037.108	256.245	1.357.968	16.250.000
7 Juni '17	5.278.511	2.033.740	257.742	774.207	10.600.000
8 Juni '16	4.745.245	—	350.032	688.180	7.700.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Cr. Particulieren.	Rek. Cr. Staat
	1.399.156	1.080.629	936.788	28.012.196	3.611.088	54.684
	1.120.605	1.083.957	929.427	27.343.372	3.339.833	46.064
	1.078.817	1.087.861	937.675	27.073.138	3.162.143	65.497
	1.091.394	1.090.083	992.929	29.064.028	3.017.958	89.560
	1.493.658	1.316.321	1.131.756	19.779.898	2.740.701	75.441
	399.165	1.495.226	1.206.600	15.665.235	2.096.454	42.213
	1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590

SOCIÉTÉ GÉNÉRALE DE BELGIQUE. 1)

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleening van buitenl. vorder.	Beleening van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleening	Circulatie	Rek. Cr. saldi
6 Juni '18	886.470	99.068	480.000	109.312	1.305.727	259.394
30 Mei '18	887.657	99.026	480.000	107.632	1.305.096	259.529
23 " '18	887.882	98.905	480.000	109.847	1.310.235	256.746
8 " '18	808.733	98.808	480.000	122.005	1.266.338	232.480
7 Juni '17	382.036	87.635	480.000	83.377	916.045	107.131
8 Juni '16	247.902	66.228	480.000	90.062	701.763	147.819

1) Sedert einde 1914 met de functie van circulatiebank belast.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goud	Waarvan voor dekking F. R. Notes	Waarvan in het buitenland	Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
22 Maart '18	1.802.814	899.919	52.500	59.558	1.429.509
15 " '18	1.793.243	890.714	52.500	58.950	1.406.228
8 " '18	1.788.198	916.969	52.500	59.685	1.383.990
1 " '18	1.777.329	905.915	52.500	60.444	1.351.091
23 Maart '17	912.055	352.038	—	10.665	844.603

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Waarvan Kapitaal	Algem. Dekkingspercentage 1)	Percent. Gouddekking circulatie
22 Maart '18	871.999	1.882.396	74.011	59,6	63,-
15 " '18	840.732	1.833.275	73.886	61,6	63,3
8 " '18	838.292	1.815.835	73.624	59,2	66,3
1 " '18	801.738	1.820.954	73.401	60,5	66,6
23 Maart '17	106.271	844.603	56.057	80,5	101,5

1) Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's met inbegrip van het kapitaal.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
15 Mrt. '18	681	11.923.007	1.152.208	11.029.244	1.392.492
8 " '18	682	11.928.372	1.164.890	11.190.614	1.395.667
1 " '18	676	11.994.184	1.089.152	11.119.448	1.375.066
21 Febr. '18	686	11.860.946	1.170.737	11.243.053	1.404.882
15 " '18	679	11.527.276	1.139.386	11.089.879	1.381.799
8 " '18	670	11.443.117	1.208.992	10.937.616	1.358.737
1 " '18	675	11.523.854	1.203.956	10.896.831	1.359.956
25 Jan. '18	671	11.541.418	1.199.201	10.777.154	1.399.748

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 10 Juni 1918.

Hoe meer het offensief aan het Westelijk front het karakter aanneemt van een zeer langdurige worsteling, van een strijd, die telkens hervat en weder afgebroken wordt, om op deze wijze in een lange reeks van gevechten eindelijk te trachten, het einddoel te bereiken, vermindert de belangstelling hiervoor op de internationale beurzen. Men wordt er zich langzamerhand van bewust, dat de gevechten, die wij thans aanschouwen en die door periodes van rust herhaaldelijk worden onderbroken, slechts episodes zijn, étappen, die ten slotte het eindpunt van den weg zullen doen zien. Uit successen aan deze of aan gene zijde valt voorspands niets omtrent het definitieve resultaat op te maken.

Er wordt dan ook meer aandacht besteed aan gebeurtenissen, meer direct het beursverkeer rakende. Vooral in Duitsland is dit het geval, waar de nieuwe belastingontwerpen thans punten van behandeling in den Rijksdag uitmaken. Voorloopig is het onderwerp nog slechts in besprekking bij de Hoofdc commissie van den Rijksdag, doch, waar hier de technisch-geschoolde en knappe koppen van het financie-wezen vereenigd zijn, mag wel worden aangenomen, dat de besluiten, daar gevallen, ook in het plenum van den Rijksdag de goedkeuring zullen verwerven. Voorloopig heeft deze hoofdc commissie getoond een open oog te hebben voor de groote economische taak, die der beurs vooral in de tijden na het sluiten van den vrede zal worden opgedragen. Van alle zijden werd de nadruk er op gelegd, dat voor den wederopbouw na den oorlog in de eerste plaats noodig is een beurs, die zich vrijelijk kan bewegen en die in hare functies niet door een overmaat van zwaar drukkende belastingen wordt gehinderd. Reeds was op deze noodzakelijkheid gewezen in den vorm van diverse adressen aan den Rijksdag door belanghebbende kringen uit de bankwereld, Kamers van Koophandel, enz. en het heeft er alle schijn van, dat met de opmerkingen en aanduidingen, in deze adressen gegeven, terdege rekening zal worden gehouden, zoodat de ontwerpen niet zonder meer tot wet verheven zullen worden. Aanvankelijk bestond eenige bezorgdheid in verband met het feit, dat de tegenwoordige wilde speculatie aan de Berlijnsche beurs, waarvan wij ook in deze kolommen herhaaldelijk melding hebben gemaakt, den blik der deskundigen op de toekomst min of meer benevelen zouden hebben. Men was bevreesd, dat zij, zonder nadere overweging, ter breideling der speculatie, zouden overgaan tot het bepleiten van nog drukkender heffingen, doch deze vrees is niet bewaarheid geworden. De meerderheid der commissie heeft haar nuchter oordeel volkomen intact gehouden en het voorstel van den afgevaardigde Riesser aangenomen, dat ten doel heeft de in het ontwerp voorgestelde belastingheffing van 3 pro mille voor omzetten in aandelensoorten te reduceeren tot één pro mille, waarbij bovendien niet-officieel genoteerde aandelen, die in het ontwerp met verdubbeling der heffing werden bedreigd, gelijkgesteld worden met wel officieel-verhandelde, zoodat zij ook een heffing van één pro mille te dragen zullen krijgen. Tegenover deze voorstellen van den heer Riesser stonden de amendementen van den afgevaardigde Brockhausen, die het zegel op omzetten in aandelen op 2 pro mille vastgesteld wenschte te zien, nog wel met de bepaling, dat dit zegel tijdens den duur van den oorlog tot één procent zou worden verhoogd, voornamelijk om de ongezonde speculatie tegen te gaan. Met deze laatste voorstellen scheen zich ook de Regeering te hebben vereenigd. Zowel de secretaris der Schatkist, Graaf Roedern, als de onderstaatssecretaris Schiffer hadden hun instemming met deze amendementen betuigd, eenerzijds als toegejuicht middel om de overspeculatie tegen te gaan, anderzijds uit fiscale overwegingen. Van zeer bevoegde zijde werd echter aangevoerd, dat een belasting van twee pro mille in slechte tijden reeds zoodanig den weerstand der beurs zou inperken, dat het hierdoor geschapen kwaad oneindig veel groter zou zijn, dan het tijdelijk voordeel van hogere inkomsten. Bovendien is tegen een bijzonder hooge belasting gedurende den oorlog aan te voeren, dat een vermindering bij het intreden van normale tijden ongekende moeilijkheden en complicaties met zich zou kunnen brengen. Op grond van deze overwegingen kon de meerderheid der commissie zich niet met een oorlogstoelag op de belasting vereenigen en verklaarde zij zich tevens vóór het hier gereleveerde voorstel-Riesser.

Deze loop van zaken heeft aan het einde der berichtperiode ter beurze van Berlijn wederom een opgewekte stemming doen ontstaan. In den aanvang was eerder een zekere terughouding op te merken, vermoedelijk naar aanleiding van de waarschuwingen, die vrijwel allerwegen in de pers tegen de gevaren der overspeculatie waren gezeten. Men gevoelde zich meer aangetrokken tot de voorzichtige zijde. Dientengevolge was de kooplust plotseling zeer veel

kleiner geworden. Vooral kwam dit tot uiting op de Montanmarkt, waar de sterke koersverheffingen van den laatsten tijd bijna overal plaats moesten maken voor meer of minder heftige reacties. Lothringer, Luxemburger, Phoenix en Bochumer hadden wel het meest van het gebrek aan kooplust en den groei der realisaties te lijden. Daarentegen bleven scheepvaart-aandeelen vast gestemd, vooral H. A. P. A. G., waarvan allerlei geruchten omtrent nieuwe plannen tot uitbreiding in omloop zijn, zonder dat deze nochtans bepaalden vorm hebben aangenomen of bevestiging hebben kunnen vinden. Naarmate echter de week verstreek, werd de herinnering aan de uitgesproken waarschuwingen zwaker en kon zich weer nieuwe speculatielust van het publiek meester maken. De heer Havenstein, president van de Rijksbank had wel gesproken van de „wahninnige und wahllose Spekulation” en even had dit wel indruk gemaakt, doch gesproken woorden vervliegen snel en de mogelijkheid om spoedig en gemakkelijk vrij groote sommen te verdienen, was ten slotte sterker dan welke waarschuwende vinger ook. Toch moet worden erkend, dat de speculatie wel een enigszins ander karakter heeft aangenomen. Thans worden meer de goede, bekende soorten van industriële papieren in den kring der belangstelling getrokken. O.a. waren aan het einde der week aandelen Steaua Romana goed gevraagd, in verband met het thans in druk verschenen jaarverslag der Deutsche Erdöl A.G., waarin nogmaals met nadruk gewezen wordt op de aanspraken op schadevergoeding, die de petroleumondernemingen tegen de Roemeense Regeering zullen doen gelden. Voor de geanimeerde tendens in aandelen Steaua Romana is bovendien nog de bijzondere factor van gebrek aan leverbaar materiaal aan te wijzen. Er worden thans slechts zulke stukken verhandeld, die bij de Rijksbank zijn aangemeld en die dus zijn opgenomen in het register van het Duitsch bezit. Hierdoor is echter schaarschte aan materiaal ontstaan, hetwelk steeds een enigszins stimulerenden invloed op den koers van het betrokken fonds uitoefent.

Melding dient hier nog te worden gemaakt van de overname der Triersche Volksbank door de Disconto Gesellschaft, waardoor wederom een tot nu toe zelfstandige provinciale instelling met een kapitaal van 2½ miljoen Mark en reserves van Mk. 350.000 in het net der Grossbank-filiaalen is opgenomen.

Te Londen heeft de beurs nog steeds een lusteloos verloop gehad. Engelsche staatsfondsen en oorlogsleeningen worden slechts sporadisch verhandeld; men houdt rekening met mogelijke dwangbepalingen teneinde den verkoop van National War Bonds te bevorderen en vreest den invloed, die hierdoor zal uitgaan op de vaste-rente-dragende schuld-brieven. Van vreemde staatsfondsen bleven Japansche gezocht in verband met de amortisatie-aankopen, terwijl voorts Uruguay-obligaties gevraagd werden, als gevolg van een financieele overeenkomst, tusschen dit land en Engeland gesloten, waarbij Uruguay zich bereid heeft verklaard leveranties tot een totaal bedrag van 50 miljoen Goud-pesos te financieren. De tendens voor inheemsche spoorwegwaarden is iets beter geworden. Van de koloniale spoorweegaandeelen waren inzonderheid Grand Trunk sterk gevraagd, in verband met berichten, dat de Canadeesche Regeering voortgang zou maken met hare plannen tot overname door den Staat van deze spoorweg-maatschappij. Argentijnsche spoorwegen eerder aangeboden; de arbeiders-moeilijkheden behooren klaarblijkelijk nog niet tot het verleden.

Van de overige soorten waren speciaal rubberwaarden gedrukt naar aanleiding van de onbevredigende exploitatiecijfers. De houding van de rest van de markt heeft geen aanleiding tot bijzondere bespreking opgeleverd.

Te New York is de tendens over het geheel vast van toon gebleven, met uitzondering evenwel van een enkelen dag, toen bekend werd, dat Duitsche duikbooten in de nabijheid van de New Yorksche haven waren gesignaleerd. Vermoedelijk moet ook het niet-doorkomen van de Amerikaanse slotkoersen op één dag van de achter ons liggende week hiermede in verband worden gebracht. Op de overige beursdagen echter was een geanimeerde stemming de overheerschende. Speculatieve aankopen in Marinewaarden in verband met meer gedefinieerde berichten omtrent den verkoop van een groot aantal aan de Marinetrust behorende schepen aan Engeland vormden de eerste aanleiding, later gesteund door mededeelingen omtrent den zeer bevredigenden gang van zaken in sommige industrieën. Met name preferente aandelen Hide and Leather werden tot hoogere prijzen uit de markt genomen, toen de ontvangstcijfers over het derde kwartaal van het loopende boekjaar bekend werden. Aan deze publicatie werden optimistische beschouwingen omtrent de toekomst vastgeknoopt. Over het geheel schijnt de beurs te New York, minder dan die in de overige

Entente-plaatsen, onder den invloed van het nieuws van het Westelijk front te verkeerren.

Te onzent heeft de *staatsfondsenafdeeling* een uitermate kalm verloop gehad. De ruimte van de geldmarkt werkt er toe mede het niveau voor de inheemsche soorten op een zelfde peil te houden, hoewel groote kooplust niet te onderscheiden valt. In buitenlandsche soorten zijn de omzetten mede van geringe beteekenis. Meer belangstelling trekken van beleggingswaarden thans sommige soorten van provinciale- en stedelijke leeningen uit het neutrale buitenland, in welke soorten, als Christiania, Kopenhagen, enz. af en toe transacties van eenige beteekenis plaats vinden. Wellicht ook is hier verband te zoeken met het ontwerp tot wering van den invoer van vreemde fondsen.

	4 Juni	7 Juni	10 Juni	Rijzing of daling.
4½ % Ned. W. Schuld	93	92½	92	— 1
4½ % „ „ „ „	1916 93¾	93	93½	— ¼
4 % „ „ „ „	1916 86	85¼	85¾	— ¼
3½ % „ „ „ „	76	75¾	76	
3 % „ „ „ „	68¾	68¼	68¾	— ¼
2½ % Cert. N. W. S.	58½	58½	58½	— ¾
5 % Oost-Indië 1915	97	95½	95¾	— 1½
4 % Oostenr. Kronenr.	37¾	37½	37¼	— ¾
4½ % Iwagorod Dombro	22¾	21¼	21¼	— 1½
4½ % China Goud 1898	54	53¾	53¾	— ½
5 % Brazilië 1895	55¼	57¾	56¾	+ 1½

Van de locale afdelingen heeft in de eerste plaats de *tabaksmarkt* reden tot bijzondere belangstelling gegeven. In vroegere overzichten relevaerden wij reeds de omvangrijke contramine-posities, die in deze rubriek waren ontstaan en die te eeniger tijd tot een buiten verhouding stand herstel zouden moeten leiden, tenzij de berichten bij voortdurende zeer ongunstig bleven. Dit laatste nu is niet het geval geweest. Eerst waren schuchter berichten doorgekomen, analoog aan de publicaties van de directie der Holland-Sumatra Tabak-Maatschappij, waaruit bleek, dat voortdurend nog groote gedeelten van het in Indië opgeslagen product werden verkocht tot meestal zeer loonende prijzen. En vervolgens bleek uit de gestie van andere directies, dat de onmiddellijke toekomst, trots het besluit tot inkrimping van den aanplant op Sumatra met 40 pCt. niet pessimistisch werd ingezien. Immers ging de Senembah-Maatschappij over tot het declareren van een dividend van 65 pCt., waarvan 15 pCt. in cash worden uitbetaald en 50 pCt. in den vorm van nieuwe aandelen, terwijl de Medan een uitkeering aanboorde van 20 pCt., hetgeen 5 pCt. meer is dan het dividend over het voorgaande jaar.

Een en ander heeft, naast bona-fide aankopen, veel dekkings-aankopen tengevolge gehad, waardoor de koersen der hier genoemde waarden aanmerkelijk konden monteren. In aansluiting hiermede was de stemming ook voor de overige aandelen uit deze rubriek zeer vast te noemen; men blijft in afwachting van een eventueel even liberale politiek der overige maatschappijen.

Op de overige, met Nederlandsch-Indië in verband staande soorten, heeft deze stand van zaken echter geen invloed van beteekenis geoeft. Wel waren aan het einde der berichtperiode aandelen Handelsvereniging „Amsterdam” tot iets hoogere prijzen gezocht, doch meer dan een vleugje van herstel, zonder reëlen ondergrond, mocht dit toch niet worden genoemd. Een bewijs hiervoor mag wel worden genoemd de voortdurende matte houding der overige suikerwaarden als aandelen en actions Cultuur-Maatschappij der Vorstenlanden. Ook aandelen Nederlandsch-Indische Handelsbank bewogen zich vrijwel op één hoogte, zonder neiging tot bijzonder herstel te toonen.

Hetzelfde was te constataren voor *rubberwaarden*. Eerder was hier de stemming gedeceideerd ongeanimeerd te noemen, vooral voor aandelen Nederlandsche Rubber. Ten deele stond dit in verband met de hierboven genoemde houding van de rubbermarkt te Londen, anderdeels wordt men meer en meer versterkt in de opinie, dat slechts uiterst kleine dividenden uitgekeerd zullen worden. Langzamerhand echter ontstaat ook in deze markt een groot gebrek aan materiaal, hetgeen steeds een onbetwistbaar teken is voor het aangroeien van een sterk contramine-belang. In ingewijde beurskringen acht men dan ook een verloop als bij de tabaksmarkt vrij waarschijnlijk.

Geheel in tegenstelling met deze stemmingen was de houding op de *petroleumafdeeling*. Het annouceren van de belangrijke „bonus” op aandelen Shell te Londen heeft hier de mogelijkheid van een dergelijke handelwijze voor aandelen „Koninklijke” doen ontstaan, waardoor dit aandeel, zelfs na de niet onbelangrijke koersverheffingen van de laatste weken, verdere vorderingen in koers heeft kunnen maken. Op de basis van den prijs voor aandelen Shell te Londen, maakt de door de „Koninklijke” te ontvangen bonus een

percentage van circa 25 pCt. op het uitstaande kapitaal uit, hetgeen uiteraard zeer belangrijk is te noemen.

Daarentegen waren Roemeensche soorten gedurende het grootste gedeelte der berichtperiode veronachtzaamd. Ook aan het slot kon slechts een herstel van beteekenis intreden voor aandeelen Steaua Romana en Astra Romana, in aansluiting aan de hierboven genoemde tendens voor de eerste soort te Berlijn. Geconsolideerde echter, zoo min als aandeelen Orion, werden door deze houding medegeslept, zoodat het koersniveau van deze soorten ongeveer gelijk bleef.

	4 Juni	7 Juni	10 Juni	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	182	182	179 ¹ / ₂	- 2 ¹ / ₂
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	169 ¹ / ₄	169 ¹ / ₂	169 ¹³ / ₁₆	+ ⁹ / ₁₆
Rotterd. Bankvereniging	134 ¹ / ₂	134	133 ³ / ₄	- ³ / ₄
Amst. Superfosfaatfabriek.	153	158	158	+ 5
Van Berkel's Patent	154	155	155 ¹ / ₄	+ ¹ / ₄
Insulinde Oliefabriek.	214 ³ / ₄	212	214	- ³ / ₄
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	105 ¹ / ₄	96 ³ / ₄	105 ¹³ / ₁₆	+ ⁹ / ₁₆
Ned. Scheepsbouw-Mij.	149	154 ¹ / ₂	157	+ 8
R. S. Stokvis & Zonen	524	518	512	- 12
Compania Mercantil Argent.	213 ¹ / ₂	216	212	- 1 ¹ / ₂
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	111 ¹ / ₂	111 ⁹ / ₁₆	111 ³ / ₄	+ ¹ / ₄
Handelsver. Amsterdam	277	276	279 ³ / ₄	+ 2 ³ / ₄
Holl. Transatl. Handelsver.	133	131 ¹ / ₄	130 ¹ / ₄	- 2 ³ / ₄
Van Nierop & Co's Handel-Mij	187 ³ / ₄	184	185	- 2 ³ / ₄
Tels & Co's Handel-Mij	175 ¹ / ₂	178	178 ³ / ₄	+ 3 ¹ / ₄
Gecons. Holl. Petroleum-Mij	192 ¹ / ₄	192 ¹³ / ₁₆	196 ¹ / ₂	+ ¹ / ₄
Kon. Petroleum-Mij.	532 ¹ / ₂	542	544 ¹ / ₄	+ 11 ³ / ₄
Orion Petroleum-Mij.	81 ³ / ₈	80 ¹ / ₈	80 ¹ / ₄	- 1 ¹ / ₈
Steaua Romana Petr.-Mij.	192 ¹ / ₂	192 ¹ / ₁₀	201 ¹ / ₂	+ 9
Amsterdam-Rubber-Mij.	157 ³ / ₄	153 ³ / ₄	156	- 1 ³ / ₄
Nederl.-Rubber-Mij.	99 ¹ / ₂	97	95	- 4 ¹ / ₂
Oost-Java-Rubber-Mij.	203	194	196	- 7
Deli-Maatschappij	423 ¹ / ₂	433 ¹ / ₂	427 ¹ / ₂	+ 4
Medan-Tabak-Maatschappij.	185	187 ¹ / ₂	193	+ 8
Senembah-Maatschappij	555	566	591 ¹ / ₂	+ 36 ¹ / ₂

De *scheepvaartafdeling* werd niet beïnvloed door de mededeeling (inmiddels echter weder in twijfel getrokken), dat de betaling voor verloren gegane schepen zoude plaats vinden, naar keuze van de betrokken reeders, of contant in Ponden Sterling tegen den koers van den dag, of in driejarige Treasury-Bills, met een gegarandeerde aflossing tot den koers van f 12 per Pond Sterling. Ook oefende de mededeeling, dat het vastgestelde bedrag der vergoeding ad \$ 250 per ton slechts een minimum was, geen enkelen invloed uit. De stemming was ongedecideerd, terwijl de omzetten van uiterst weinig beteekenis waren.

	4 Juni	7 Juni	10 Juni	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	373 ³ / ₈	370	369 ¹ / ₂	- 4 ¹ / ₈
" " " gem. eig.	348 ³ / ₈	346	346	- 2 ³ / ₈
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij.	255	258 ¹ / ₂	259	+ 4
Hollandische Stoomboot-Mij.	193	194 ³ / ₄	194 ¹ / ₂	+ 1 ¹ / ₂
Java-China-Japan-Lijn	253	248 ¹ / ₄	253 ¹ / ₂	+ ¹ / ₂
Kon. Hollandsche Lloyd	163	161	162	- 1
Kon. Ned. Stoomboot-Mij.	227 ¹ / ₄	225	225 ¹ / ₂	- 1 ³ / ₄
Kon. Paketvaart-Mij.	245 ¹ / ₂	245 ³ / ₄	244 ¹ / ₂	- 1
Maatschappij Zeevaart	269	269	276	+ 7
Nederl. Scheepvaart-Unie	243	243 ¹ / ₄	245	+ 2
Nievelt Goudriaan	1140	1120	1150	+ 10
Rotterdamsche Lloyd.	254 ¹ / ₂	257	241 ³ / ₄ *	- 12 ³ / ₄
Stoomv.-Mij. „Nederland”	241	238 ¹ / ₄	239 ¹ / ₂	- 1 ¹ / ₂
" " „Noordzee”	189	192 ¹ / ₂	192 ³ / ₄	+ 3 ³ / ₄
" " „Oostzee”	314 ¹ / ₂	314 ³ / ₄	309 ³ / ₄	- 4 ³ / ₄

* ex dividend.

De *Amerikaansche markt* was hier ter beurze geanimeerd gestemd voor aandeelen Hide & Leather, terwijl daarentegen aandeelen Central Leather een reactie te aanschouwen gaven in verband met de onbevredigende ontvangcijfers. Ook aandeelen Steel waren hier vrij gedrukt, terwijl de interesse voor Marinewaarden sterk luwde, toen bekend werd, dat op de voor enkele dagen te New York gehouden vergadering geen decisie inzake den schepenverkoop aan Engeland was genomen. Aandeelen Maxwell, evenals de Income-Bonds bleven tot hogere koersen gevraagd, zonder aanwijsbare reden.

	4 Juni	7 Juni	10 Juni	Rijzing of daling.
American Car & Foundry	72 ¹ / ₄	72	71 ¹ / ₂	- ³ / ₄
Anaconda Copper	130	128 ¹ / ₄	127 ⁹ / ₁₆ *	- 2 ⁷ / ₁₆
Un. States Steel Corp.	88 ¹ / ₁₆	88 ¹ / ₂	87 ³ / ₈	- 1 ¹ / ₁₆
Atchison Topeka	82 ¹ / ₈	82 ¹ / ₁₆	82 ¹ / ₁₆	- ¹ / ₁₆
Southern Pacific	79 ¹ / ₂	81 ¹ / ₄	80 ¹ / ₄	+ ³ / ₄
Union Pacific	119	117 ¹ / ₂	118 ³ / ₈	- ¹ / ₈
Int. Merc. Marine afgest.	30 ⁷ / ₈	30 ¹ / ₈	30 ¹ / ₁₆	- 1 ³ / ₁₆
" " " " " prefs.	103 ⁷ / ₁₆	102 ¹ / ₁₆	102 ¹ / ₂	- 1 ¹⁵ / ₁₆

* ex dividend.

De *geldmarkt* bleef ruim. Na eenige dagen van ontstentenis van notering voor prolongatie werd deze gesteld op 3 pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

10 Juni 1918.

Sedert ons vorige weekbericht bereikten ons de Engelsche vakbladen van Mei, die bij voortdurende slechts gunstige berichten brengen over den stand der graanoogsten in West-Europa en in overzeesche landen. Wel hebben regen en lage temperatuur in April en de eerste helft van Mei den groei der gewassen in het Vereenigd Koninkrijk en Frankrijk eenigszins tegengehouden, doch dank zij het tijdig ingetreden warme weder was de stand in het einde van Mei toch alom zeer gunstig met eene belangrijk vermeerde bezaaide oppervlakte, vooral in Engeland, en eene verwachte opbrengst, die zeer gunstig afsteekt bij die van het vorige jaar, vooral wat Frankrijk betreft, waar in 1917 de oogst zeer klein was. Slechts ondervindt men in Engeland last van ongedierte in graan, gezaaid op gescheurd weiland. Ook uit Italië komen zeer hoopvolle berichten. De triomfantelijke berichten uit Noord-Amerika blijven eveneens voortduren. Het dezer dagen verschenen oogstbericht per 1 Juni van het departement van landbouw te Washington geeft voor den stand der wintertarwe weliswaar een iets lager cijfer dan de vorige maand, doch dit is een jaarlijks terugkeerend verschijnsel. Daarbij wordt de bezaaide oppervlakte aan zomertarwe berekend op bijna 20 pCt. boven die van het vorige jaar. Ook in Canada schijnt eene dergelijke uitbreiding van den uitzaai van zomertarwe te hebben plaats gevonden en het weder is in beide landen zeer gunstig voor de ontwikkeling van het gewas. De stand der zomertarwe wordt dan ook in de Vereenigde Staten aangegeven met het zeer hooge cijfer 95,2 en de verwachte opbrengst geschat op 344 miljoen bushels tegen eene schatting van 283 miljoen bushels op 1 Juni 1917. Men hoopt in de Vereenigde Staten nog steeds op eene tarweopbrengst van een milliard bushels, waarmee dan het doel bereikt zoude zijn, dat de Food-Administrator zich met zijne propaganda voor de uitbreiding der tarweproductie had gesteld.

Ook de andere graansoorten beloven eene groote opbrengst. Verwacht wordt, dat haver den zeer grooten oogst van 1917 nog zal overtreffen. De verbouw van gerst en rogge is in de Vereenigde Staten van minder beteekenis, doch voor beide zijn de verwachtingen eveneens hoog gespannen. De hooge prijzen, die in het nu aflopende seizoen in Amerika zijn betaald voor gerst en rogge tengevolge van het gebruik van die graansoorten als broodgraan, hebben de landbouwers tot uitbreiding van den uitzaai aangespoord.

Tengevolge van de propaganda voor den tarweverbouw en het gebrek aan zaailijnzaad vreezen olieslaggers en verfabrikanten voor eene vermindering in den Noord-Amerikaanschen lijnzaadoogst. Zij geven zich daarom groote moeite, om lijnzaad van goede kwaliteit voor den zaai beschikbaar te stellen en hopen te bereiken, dat evenveel zal worden uitgezaaid als in het vorige jaar. Indien de oogst dan beter uitvalt dan in het vorige jaar, hopen zij verschoond te blijven van de groote bezwaren, dit jaar ondervonden bij het gaande houden hunner bedrijven. De aanvoeren van Argentijnsch lijnzaad zijn niet voldoende geweest om die bezwaren te overwinnen, vooral niet nu sedert begin April de regeering der Vereenigde Staten den aanvoer van Argentijnsche tarwe heeft bevorderd ten koste van het lijnzaad, en tevens een deel der voor Noord-Amerika bestemde lijnzaad-scheepsruimte ten slotte gedirigeerd is naar Engelsche havens.

Vermindering wordt in de Vereenigde Staten verwacht in den maïsuitzaai. Het gebrek aan goede zaaimais is slechts ten deele overwonnen. Zelfs zijn vele partijen, die eerst voor den zaai bruikbaar schenen, bij de komst van het warmere weder daarvoor ongeschikt geworden.

Aanvoeren van tarwe van den vorigen oogst aan de Noord-Amerikaansche markten blijven uiterst klein, niet-tegenstaande de regeering zich alle moeite geeft om de hoeveelheden, die zich nog in handen der boeren bevinden, te verzamelen. Verscheppingen zijn dan ook in den laatsten tijd van geen beteekenis. Slechts van haver blijft het aanbod ruim voldoende met vrij groote verscheppingen.

In Argentinië ondervindt men in steeds grotere mate het gebrek aan verscheppingsgelegenheid en hoewel in Maart en April meer stoomschepen beschikbaar zijn geweest dan in vorige maanden, wordt het tekort aan opslagruimte steeds nijpender. Slechts tarwe wordt vrij geregeld, vrijwel uitsluitend naar de geallieerde landen, verscheept, maar voor haver bestaat buitengewoon weinig kooplust, evenals

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Juli	Mais Juli	Haver Juli	Tarwe Juli	Mais Juni	Lijnzaad Juni
8 Juni '18	220 ^{a)}	136 ^{7/8}	67	12,55	5,10	24,05
1 Juni '18	220 ^{a)}	134	65 ^{5/8}	12,40	5,10	24,10
8 Juni '17	224	156 ^{5/8}	60	19,10	13,70 ^{a)}	25,10
8 Juni '16	105 ^{1/8}	72	39 ^{7/8}	7,30 ^{a)}	4,—	11,20
8 Juni '15	111 ^{1/4}	70 ^{7/8}	44 ^{7/8}	12,45 ^{a)}	4,70	11,50
20 Juli '14	82 ¹⁾	56 ^{7/8} ¹⁾	36 ^{1/2} ¹⁾	9,40 ^{a)}	5,38 ^{a)}	13,70 ^{a)}

¹⁾ per Dec. ^{a)} per Sept. ^{b)} offic. vastgest. locoprijs ^{c)} per Juni ^{d)} per Juli.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	10 Juni 1918	3 Juni 1918	10 Juni 1917
Tarwe	572,50 ¹⁾	572,50 ¹⁾	588,— ¹⁾
Rogge (No. 2 Western) ..	—	—	nom.
Mais (La Plata)	—	—	345,— ¹⁾
Gerst (46 lb. feeding)....	—	—	345,— ¹⁾
Haver inlandsche.....	21,— ¹⁾	—	20,— ¹⁾
Lijnkoeken (Noord-Ame- rika van La Plata-zaad)	—	—	200,— ¹⁾
Lijnzaad (La Plata).....	—	—	nom.

¹⁾ Regeeringsprijs.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor verbruik in Nederland.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	2-8 Juni 1918	Sedert 1 Jan. 1918	Overeent. tjdoak 1917	2-8 Juni 1918	Sedert 1 Jan. 1918	Overeent. tjdoak 1917	1918	1917
Tarwe.....	—	—	214.606	—	—	33.927	—	248.533
Rogge	—	—	8.465	—	—	—	—	8.465
Boekweit	—	—	2.314	—	—	—	—	2.314
Mais	—	—	78.261	—	—	54.349	—	132.610
Gerst	—	—	22.949	—	—	9.563	—	32.512
Haver	—	—	10.025	—	—	15.042	—	25.067
Lijnzaad.....	—	—	8.322	—	—	7.560	—	15.882
Lijnkoek.....	—	—	19.432	—	—	20.576	—	40.008
Tarwemeel	—	—	12.957	—	—	3.051	—	16.008

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor België.

Tarwe	—	110.991	124.361	—	—	—	110.991	124.361
Mais	7.126	63.576	7.479	—	—	—	63.576	7.479
Rogge	—	5.174	—	—	—	—	5.174	—
Tarwemeel	—	—	—	—	—	—	—	—
Gerst	—	13.347	667	—	—	—	13.347	667

voor maïs. Vooral bij den afzet van maïs, waarvan de in April en Mei binnengehaalde oogst zeer groot is, worden groote bezwaren verwacht. Op uitbreiding van den veestapel en daardoor van het binnenlandsch maïsverbruik, wordt aangedrongen. De maïsprijs is dan ook in Argentinië zoo laag, dat hij den verbouwer geene rekening laat. De volgende maïsoogst, welks uitzaaai echter eerst in onze najaarsmaanden plaats vindt, zal dan ook waarschijnlijk kleiner zijn dan vroeger. Hetzelfde verschijnsel doet zich nu reeds voor haver voor, waarvoor eveneens de uitvoerkansen zeer gering zijn. Tarwe wordt echter in groote hoeveelheden gezaaid. De prijs, dien de geallieerden daarvoor betalen, is zeer voldoende. Ook voor lijnzaad belooft de uitzaaai grooter te worden dan in vroegere jaren. De prijs daarvan in Argentinië is dan ook, vooral dank zij de Noord-Amerikaansche vraag, nog steeds zeer hoog. Verscheping naar Engelsche havens in Maart en April heeft tot de handhaving van dien hoogen prijs niet weinig bijgedragen, doch drie vierde gedeelte van den oogst heette begin April nog onuitgevoerd te zijn, zoodat prijsverlaging vóór het einde van het seizoen niet tot de onmogelijkheden wordt gerekend.

Britsch-Indië belooft ook al eene vermeerderde tarwen lijnzaadopbrengst, terwijl uit Australië nog steeds klachten komen over den enormen tarwevoorraad, waarvoor verschepingsgelegenheid ontbreekt. Pogingen, om de verladingen naar Noord-Amerika uit te breiden, brengen daarin geene verandering van betekenis.

Ondanks de geringe tarwe-verschepingen uit Noord-Amerika in de laatste maanden is het den Europeeschen Entente-landen toch gelukt, dank zij groote zuinigheid, de graan-schaarschte, die daar gedurende de wintermaanden bestond, tot zekere hoogte te verminderen en gemeld wordt, dat zowel in het Vereenigd Koninkrijk als in Frankrijk en Italië voorloopig voldoende voorraden aanwezig zijn.

Buitenlandsche granen in Nederland.

Werkelijk zijn in de afgelopen week twee stoomschepen naar Noord-Amerika vertrokken om daar graan te laden, terwijl twee tevens beladen schepen van daar vertrokken zijn naar Nederlandsche havens. Mogen zij behouden aankomen en helpen bij de zoo hoog noodige voorziening van ons land! Gelukkig staat ook in ons land de oogst er goed voor, ofschoon regen vooral voor de voorjaarsgewassen zeer welkom zoude zijn.

SUIKER.

Aan leden der Suikervereeniging in Nederland werd weder eens eene uitkeering gedaan van 90 ct. per zak ingebrachte ruwe suiker, waardoor het totaal der uitbetalingen steeg tot f 25,65 per zak.

De stand der bietvelden is in de verschillende productielanden voorsnog zeer bevredigend, doch er wordt nu naar meer regen verlangd.

Op 25 Mei bedroegen de voorraden in Groot Britannië:

	1918	1917	1916
Londen	77.380	24.741	22.346 tons
Liverpool	40.620	14.663	7.005 "
Clyde	33.960	12.118	6.130 "
	151.960	51.522	35.481 tons

De markt op Java blijft flauw gestemd. De telkens lagere prijzen, waartoe verkoopers afgeven, oefenen een deprimeerenden invloed uit. Suiker uit den ouden oogst werd het laatst verhandeld tot ongeveer f 7,— voor Superieur en f 6,— voor No. 16 en h.; daarna werd Superieur uit den nieuwen oogst zelfs tot f 6 ^{7/8} verhandeld. De eerste maalresultaten zijn ietwat ongunstiger dan verleden jaar.

Op Formosa is de droge weersgesteldheid zeer nadeelig geweest voor den aanplant. De volgende oogst wordt op slechts 240.000 tons geraamd, tegen eene opbrengst van 447.000 tons verleden jaar. Vele rietvelden worden thans gebruikt voor rijstaanplant.

Op Cuba bedroegen de ontvangsten gedurende de week eindigende 23 Mei 101.078 tons, tegen 105.889 tons in 1916 en gedurende de week eindigende 30 Mei 106.518 tons, tegen 73.150 tons in 1916. Op 30 Mei werkten nog 147 fabrieken tegen 53 in 1916. Voor 1917, was de statistiek wegens den toen heerschenden opstand niet volledig en kan daarom niet ter vergelijking worden aangehaald.

Cuba-statistiek:

	1918	1917	1916
Ontv. der week tot 18 Mei	106.518	71.877*	73.130 tons
Totaal sedert 1 Dec. 1917	2.532.502	2.158.040	2.634.933 "
Werkende fabrieken....	147	?	53
Uitv. d. week tot 27 April	92.452	102.148 tons
Totaal v. 1 Dec. '17-27 Apr.	1.132.480	1.411.832 "
Uitv. U.K. 1 Dec.-27 Apr.	212.855	270.943	266.629 "
Uitv. Frankr. 1 D.-27 Apr.	7.400	15.314	54.148 "
Totale voorraad op 29 Apr.	1.042.077	930.085 "

* 6 havens.

RUBBER.

Beperking van de rubberproductie in Oost-Azië en van den rubberinvoer in de U.S.A.

Men schrijft ons:

Reeds eerder (o.a. in het nummer van 6 Maart '18) werd in dit tijdschrift melding gemaakt van de pogingen in Engeland gedurende den laatsten tijd aangewend, om te komen tot een beperking van de productie van plantage-

rubber in Oost-Azië. De meeningen over de oorzaken, die tot deze beperking geleid zouden hebben, zijn verschillend; de uitspraak van sommigen, dat deze productie-beperking verband zou houden met de vrees voor een mogelijke over-productie kunnen wij echter niet onderschrijven. Veeleer zijn wij van meening, dat de hoofdaanleiding tot de inkrimping van de productie geweest is, het gebrek aan scheepsruimte, terwijl daarbij het steeds meer klemmende arbeidersvraagstuk vele maatschappijen er toe gebracht heeft gevolg te geven aan het verzoek van de Rubber-Growers Association. De beperking is n.l. niet verplichtend; bij minnelijke schikking wenschte men het beoogde doel te bereiken. Daartoe richtte de R. G. A., waarbij de groote meerderheid der Engelsche ondernemingen is aangesloten, zich met een verzoek tot haar leden, om de productie der plantages met 20 pCt. te verminderen, of wel de opbrengst te beperken tot maximaal 200 lbs. rubber per acre. Dat een groote meerderheid heeft toegezegd aan dit verzoek te voldoen, is op zichzelf al een aanmerkelijk succes voor de R. G. A., daar eenige jaren geleden een dergelijke poging volslagen schipbreuk heeft geleden. Op het gebied van rantsoeneering heeft men evenwel veel geleerd en men heeft waarschijnlijk ingezien, dat het verstandiger is, zelf te regelen, dan geregeld te worden.

Intusschen steken vele planters hun ontstemming niet onder stoelen of banken, dat de ondernemingen, die niet aan het verzoek voldoen, straks zullen profiteren van de bereidwilligheid der anderen, en zij sparen ook de getroffen regeling hun critiek niet. Men voert hiertegen o.a. aan, dat de vrachtbesparing niet eens zoo aanzienlijk is (men berekent 2000 tons per maand), waar tegenover het verlies aan inkomsten breed wordt uitgemeten. Zoo becijferde een planter in de Straits, dat waar de rubberuitvoeren vorig jaar ca. £ 29 miljoen bedroeg, het verlies bij een beperking van 20 pCt. bijna £ 6 miljoen zou bedragen. Tegenover zoo'n offering wenscht hij zekerheid te hebben, dat daarmee de nationale zaak gediend wordt. Slechts dan is de vermindering van inkomsten goed te maken, indien de rubberprijs ca. 6 pence per pound engl. stijgt, zoo eindigt hij zijn betoog.

In de geallieerde regeringskringen wordt de scheepsruimte-kwestie, gelijk Nederland zelf tot zijn schade heeft ondervonden, wel degelijk als een beslissende factor in den oorlog beschouwd, zoodat een besparing van 2000 tons per maand zeer zeker als een nationaal belang mag worden aangemerkt.

Dat ook de moeilijkheden, gedurende de laatste jaren ondervonden bij het verkrijgen der noodige arbeidskrachten, voor vele maatschappijen den doorslag hebben gegeven, om te voldoen aan het verzoek van de R. G. A., blijkt uit verschillende uitlatingen in de indische pers. Reeds in het No. 44, van 1 November 1916, wezen wij er bij de bespreking der rubberproductie van het Maleische Schiereiland op, dat indien voor het arbeidersvraagstuk in deze landen geen bevredigende oplossing mocht worden gevonden, het meerendeel der ondernemingen niet tot zijn maximum-productie gebracht zal kunnen worden. De lange duur van den oorlog heeft het proces verhaast; door de steeds meer toenemende werving van inlanders in Voor- en Achter-Indië voor het Engelsche leger in Mesopotamië, teneinde te voorzien in de behoefte aan soldaten, zoowel als aan arbeiders, werd de werving voor de plantages meer en meer bemoeilijkt, zoodat vele ondernemingen ten slotte over nauwelijks voldoende arbeiders beschikken voor het tappen en de bereiding van de rubber. Van belang is, hetgeen van gezaghebbende zijde omtrent dit punt wordt opgemerkt in de „Malay Mail“:

„There will be a natural howl from the opposition over the labour thrown out of employment through following any method of curtailment, but there will or should not be, one cooly deprived of one single day's work throughout, the country if every planter does his duty by his estate.”

Na een opmerking, dat elke onderneming zeker wel 20 pCt. van zijn arbeiders kan gebruiken, om den aanplant te verbeteren, door het aanleggen van draineergoten, opruimen van oud hout, enz., hetgeen in de toekomst het uitbreken van ziekten onder de boomen zal voorkomen, volgt er:

„The country generally is short of labour, in some districts dangerously so, and rates are rising and the independence of the cooly increasing to an unsound degree in consequence. For this reason the proper maintenance of the land has nearly every where been seriously neglected in the past, and should this crop curtailment result in releasing labour sufficient to put our house in order, as regard proper plant sanitation, then it may be hailed, not as a sacrifice by any means but as a very great blessing indeed.”

Men ziet hieruit, dat het arbeidersvraagstuk, zij het dan niet direct, dan toch zeker indirect heeft medegeholpen, de plannen tot productiebeperking te verwezenlijken.

De resultaten zijn thans nog niet merkbaar; of de R. G. A. werkelijk succes heeft, kan dus nog niet beoordeeld worden. Ook is nog niet bekend of de Nederlandsche, Belgische en Fransche Maatschappijen in Oost-Indië zich bij de Engelsche actie zullen aansluiten.

Ernstiger bezorgdheid dan de productiebeperking verwekten intusschen te Londen de berichten uit Amerika betreffende de beperking van den invoer van ruwe rubber. Reeds begin Mei was in Londen bekend, dat de War Trade Board plannen voorbereidde om te komen tot een controle over de rubbervoorraden en de rubberinvoeren, terwijl tevens een prijsregeling overwogen werd. Toen evenwel de nadere uitwerking van deze plannen in Mincing Lane bekend werd, veroorzaakte deze daar een ware consternatie. De geheele jaarlijksche invoer in de U. S. A. werd vastgesteld op 100.000 tons, terwijl voor de eerste drie maanden t.w. Mei, Juni, Juli, een invoer van 25.000 tons werd toegestaan. Daar de invoercijfers voor het overeenkomstige tijdvak in 1917 juist dubbel zoo hoog waren, en de totale invoeren over 1917 ca. 180.000 tons bedroegen, is de algemeene verbazing begrijpelijk. De prijzen werden vastgesteld op de basis van 2/7½ voor „first crepe” en op 2/7 voor „standard sheets”.

Na de eerste ontsteltenis beziet men in vakkringen de toestand weer iets nuchterder. Men weet dat Amerika thans voor zijn oorlogvoering rubber even hard nodig heeft als tin of koper, en er wordt vermoed, dat de vaststelling van den invoer op 100.000 tons slechts een voorloopig karakter zal dragen, teneinde in de eerste plaats den invoer en het verbruik onder controle te brengen. Mocht de War Trade Board echter op haar standpunt blijven staan, dan verwacht men, dat binnen twee maanden de fabrieken geen grondstoffen meer zullen hebben om aan de orders van het Gouvernement te kunnen voldoen.

Met begrijpelijke belangstelling worden de verdere besluiten van de Amerikaanse Regeering in deze tegemoet gezien.

De flauwe stemming der laatste weken hield ook de eerste dagen der afgelopen week aan. Een eenigszins vastere stemming deed de prijzen ½ d. oploopen, maar werd gevolgd door liquidaties van speculanten, waardoor de noteringen weder teruggingen en deze week als volgt sluit:

Prima Hevea Crêpe loco	2/1½	einde vor. week: ..	2/2¼
Juni	2/1½	Juni	2/2½
Juli/Sept.	2/2¼	Juli/Sept.	2/3¼
Oct./Dec.	2/3¼	Oct./Dec.	2/4¼
smoked Sheets ca. 1 d. minder		smoked Sheets 1 d. minder	
Hard cure fine Para	3/1		3-2½

KATOEN.

Noteeringen voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands).

	10 Juni '18	3 Juni '18	27 Mei '18	11 Juni '17	10 Juni '16
New York voor Middling ..	29,70 c	29,— c	29,05 c	24,65 c	12,90 c
New Orleans voor Middling	30,33 c	30,— c ¹⁾	28,75 c	23,— c	12,63 c
Liverpool Good Midd. Americ.	22,56 d	22,06 d	21,70 d	15,86 d ²⁾	8,40 d ²⁾

¹⁾ 1 Juni. ²⁾ Middling.

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '17 tot 7 Juni '18	Overeenkomstige perioden	
		1916—'17	1915—'16
Ontvangsten Gulf-Havens..	5968	6840	7136
Atlant. Havens			
Uitvoer naar Gr. Brittannië			
„ „ 't Vasteland.	3889	2076	2256
„ „ Japan etc...			

Voorraden in duizendtallen	7 Juni '18	7 Juni '17	7 Juni '16
Amerik. havens.....	1176	847	970
Binnenland.....	911	696	565
New York	—	100	196
New Orleans	—	206	232
Liverpool	287 ¹⁾	488	659

¹⁾ 8 Juni.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons,
Manchester, dd. 2 Mei 1918.

Sedert ons laatste bericht hebben prijzen van Amerikaanse katoen weer sterk gefluctueerd. Men volgt de weerberichten zeer aandachtig en deze hebben grooten invloed op de markt. Ook hebben de politieke berichten houders aangemoedigd hun voorraden aan te houden en zijn er verschillende aankopen voor rekening van Wallstreet geschied, zoodat de termijnmarkt ook weer vaster is. De gereduceerde molestpremies hebben een stimulerenden invloed op de Amerikaanse markten gehad, terwijl de laatste weerberichten minder gunstig waren. Ofschoon men algemeen aanneemt, dat de aanplant grooter zal zijn dan verleden jaar, hebben het koude weer en de jongste regens den groei wat vertraagd, zoodat men nu maar op goed weer moet hopen. Over het algemeen zijn de verwachtingen omtrent den nieuwen oogst gunstig, zoowel door het grootere verbruik van kunstmeststoffen als door den grooteren aanplant, terwijl het verbruik vooral in Europa, zeker sterk zal verminderen. Men verwacht dus geen hogere prijzen in Amerika, hoewel door de moeilijkheden om Liverpool voldoende te voorzien, die markt nog zeer vast blijft. De laatste berichten uit Alexandrië zijn gunstig en de Egyptische oogst maakt goede vorderingen. Het is moeilijk veel over Amerikaanse garens te zeggen. De laatste daling in katoenprijzen heeft slechts weinig invloed op garenprijzen gehad; alleen is de kooplust nog verder verminderd, en koopt men alleen kleine hoeveelheden, die absoluut noodig zijn. Spinners blijven zeer vasthoudend en alleen zij, die katoen hebben, durven nog garens te verkoopen, zoodat vele spinners absoluut niet offreeren. Over het algemeen is er meer vraag naar Egyptische garens en prijzen daarvan zijn nog verder gestegen. Er is weinig verandering in de doekmarkt, hoewel er nog wel biedingen uit Engelsch-Indië zijn ingekomen. In de meeste gevallen waren deze echter te laag en daar fabrikanten zeer vasthoudend zijn, worden er slechts weinig orders afgesloten. Breede goederen zijn goed gevraagd, maar fabrikanten daarvan zijn zeer bezet en verkoopen liever niet, vooral nu hun productie, die reeds klein is, nog verder vermindert.

STEENKOLEN.

Newcastle, 10 Mei 1918.

Sedert langen tijd kon geen rapport gegeven worden, aangezien er geen veranderingen mede te deelen waren, tengevolge van de weinige prijzen, die vastgesteld werden, en het gebrek aan tonnage. Deze toestand is echter onlangs veranderd en in bijna alle gevallen hebben de mijnen hun prijzen verhoogd, als hieronder wordt aangetoond. Op het oogenblik is de vraag grooter dan het aanbod en is het min of meer onmogelijk noteeringen te secureeren zonder werkelijk tonnage in handen te hebben.

Northumberland. *Gezeefden*. Deze geeft den besten kijk op de positie van de markt. Blyth Primes zijn geheel verkocht tot einde Juni, 45/- heeft men betaald voor Juli-levering en nu wordt 50/- gevraagd. Tyne Primes staan ook vast en de minimum-noteering 45/-. Voor Seconds wordt 40/- genoteerd.

Smalls worden overal genoteerd tot de „Schedule” prijzen. Hoewel er veel aanbod is, is de vraag niet zoo groot als in andere afdelingen.

Durhams. *Gezeefden*. Deze staan zeer hoog en kunnen niet beneden 50/- verkregen worden. Zulke kwaliteiten als Lambton, en dergelijke, zijn niet verkrijgbaar voor verscheping naar neutrale landen tengevolge van de uitsluitende aanvragen van andere zijde.

Gaskolen. Voor Specials vraagt men 35/-. Voor Boldon 32/6. Voor Pelaw en soortgelijke kwaliteiten tot 30/-.

Bunkers. De noteeringen varieren van 28/- tot 35/- in verband met de kwaliteit.

Cokingkolen. 28/- tot 32/6.

Newcastle, 29 Mei 1918.

Sedert het bericht van den 10en is de markt nog vaster geworden en zijn er op het oogenblik weinig of geen kolen aan de markt, met het gevolg, dat fabelachtige prijzen gevraagd worden en men gerust 2/8 tot 5/- toevoegen kan aan de toen genoemde cijfers. Wat de D.C.B. betreft, wordt nu tot 60/- gevraagd.

Glasgow, 20 Mei 1918.

De prijs voor Lothian en Fifeshire kolen is gedurende de laatste weken zeer snel gestegen. Ongeveer veertien dagen geleden werd de prijs voor First Lothian verhoogd van 29/- (de minimum Schedule prijs) tot 31/6, welk cijfer een paar dagen later weer verhoogd werd tot 34/-. Verleden week was de heerschende prijs 35/- tot 37/6 per ton en deze week wordt 45/- gevraagd en betaald. De reden van deze snelle verhooging is de buitengewoon groote aanvraag,

terwijl de mijnen niet meer orders kunnen boeken. De levering van Lothian kolen gaat zeer langzaam en er is geen kans op verbetering. Fifeshire is in een soortgelijke positie, eigenlijk slechter; de algemeene stemming is beslist stijgend en met geen teekenen van eenige verbetering.

Het gebrek aan stukkolon wordt toegeschreven aan de grootere vraag voor leger en vloot (munitie-aanmaak), deels ook aan het onttrekken van arbeidskrachten aan de mijnen, alsmede voor een goed deel aan den grooteren afzet tengevolge van meerdere tonnage.

De ophooping van fijnkolen bij de mijnen, zoowel in Wales als aan de Oostkust, veroorzaakt groote moeilijkheden. Om daaraan tegemoet te komen, moedigt de Controller of Mines het maken van briketfabrieken aan, waarvoor in verschillende opzichten faciliteiten worden gegeven.

VERKEERSWEZEN. SCHEEPVAART.

10 Juni 1918. Vrachtnoteeringen bleven gedurende de laatste weken ongewijzigd. De vergoeding, welke Britsche reeders voor opgekommende schepen ontvingen, de z.g. „blue book rates”, werd aanzienlijk verhoogd. Schepen met 300 ton laadvermogen ontvangen ca. 9/- per bruto register ton extra; naar gelang van grootte wordt de vergoeding geleidelijk verminderd tot ca. 2/6 extra voor schepen met een laadvermogen van 7000 tons en daarboven.

De vaart van Nederland op Skandinavië werd nog niet hervat, Nederlandsche hospitaalschepen, welke tot voor kort geleden veilig van en naar Engeland konden oversteken, onderbraken den dienst, als gevolg van de „Koningin Regentes” ramp.

GRAAN.

Data	Petro-grad Londen/R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Eristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
3/8 Juni 1918	—	—	—	50/-	—	225/-
27 M./1 Juni 1918	—	—	—	50/-	—	225/-
4/9 Juni 1917	—	—	f 7,-	40/-	f 52,25	145/-
5/10 Juni 1916	—	—	„ 17,-	9/2	„ 110,-	162/6
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genoa	Port Said	La Plata Rivier	Rotterdam	Gothenburg
3/8 Juni 1918	69/-	101/3	200/-	120/-	—	Kr. 175
27 M./1 J. 1918	69/-	101/3	200/-	120/-	—	„ 170
4/9 Juni 1917	69/-	101/3	150/-	100/-	—	„ 180
5/10 Juni 1916	34/-	79/7	100/-	47/6	f 6,50	„ 33,50
Juli 1914	fr 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
3/8 Juni 1918.....	275/-	500/-	—	185/-
27 M./1 Juni 1918.....	275/-	500/-	—	185/-
4/9 Juni 1917.....	350/-	450/-	—	170/-
5/10 Juni 1916.....	118/-	145/-	165/-	150/-
Juli 1914... ..	14/6	16/3	25/-	22/3

RIJNVAART.

Week van 3 tot 10 Juni 1918.

Het vermoeden, dat wij de vorige week uitspraken, dat bij een tot stand komen van de economische onderhandelingen tusschen Duitschland en Zwitserland en Duitschland en België de verladingen in groote mate zouden toenemen, is niet bewaarheid geworden. De verladingen gingen zeer langzaam en ofschoon de waterstand op den Rijn gestadig vallende was, was de stemming zeer flauw. Dit drukte ten eerste op de vracht, welke met Mk. 2,- per ton genoteerd werd, terwijl het sleeploon van 14 pf. bij het einde der week op 12 pf. was gezakt. Cauber Pegel stond op Meter 1,65.

Van Rotterdam naar de Ruhrhavens was de toestand onveranderd. De laatste dagen van de week werden er echter verschillende schepen van België vrij gelaten, die naar Duitschland gebracht moesten worden. Door dezen plotselingen aandrang steeg het sleeploon van 50 cents-tarief + 10 cents tot op 50 cents-tarief + 80 cents per last.

DE TWENTSCHE BANK

Amsterdam - Rotterdam - 's-Gravenhage - Utrecht

Maandstaat op 31 Mei 1918

DEBET

Aandeelhouders nog te storten	f 1.784.700,—	
Deelneming in de firma's:		
B. W. BLIJDENSTEIN & Co., te Londen		
B. W. BLIJDENSTEIN Jr., te Enschede		
LEDEBOER & Co., te Almelo, f 7.892.187,50, waarvan in		
geld gestort	„ 6.342.187,50	
Deelneming in bevriende Bankinstellingen f 4.254.248,60, waarvan		
in geld gestort	„ 2.733.748,60	
Voor rekening der Twentsche Kantoren gedeponeerd in Londen ..	„ 500.000,—	
		f 11.360.636,10
Fondsen van Aandeelhouders		
te Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en Utrecht		„ 31.303.700,—
Fondsen door ons gedeponeerd voor rekening van bevriende		
instellingen		„ 3.570.500,—
Kassa, Wissels en Coupons		„ 47.777.533,10
Nederlandsche Staatsleeningen		„ 1.418.188,16
Nederlandsche Schatkistbiljetten en Schatkistpromessen		„ 42.923.537,45
Saldo's bij Bankiers:		
beschikbaar voor eigen gebruik	f 10.424.389,96	
voor rekening van derden	„ 16.417.934,12	
gereserveerd voor geopende credieten	„ 3.830.267,55	
		f 30.672.591,63
Prolongatiën gegeven		„ 8.044.675,—
Eigen Fondsen en Syndicaten		„ 2.843.879,45
Credietvereniging	f 25.175.443,93½	
Af: loopende Promessen	„ 2.200.000,—	
		„ 22.975.443,93½
Voorschotten tegen Onderpand of Borgtocht en Saldo's Rek. Crt. f	31.264.106,82	
Af: loopende Promessen	„ 2.015.000,—	
		„ 29.249.106,82
Voorschotten op Consignatiën		„ 469.940,56
Gebouwen en Safe Deposit		„ 2.727.615,91½
		f 235.337.348,12

CREDIT

Kapitaal	f 21.952.000,—	
Reservefondsen	„ 8.199.877,—	
Waarborgfonds Credietvereniging	„ 2.953.372,50	
Reserve Credietvereniging	„ 2.661.447,72	
		f 35.766.697,22
Zieken- en Pensioenfondsen		„ 248.611,49½
Aandeelhouders voor gedeponeerde fondsen		
als waarborg voor 90 pCt. storting op aandelen B	f 1.784.700,—	
in Leendepôt	„ 33.089.500,—	
		„ 34.874.200,—
Deposito's		„ 44.679.192,46
„ met onderpand		„ 4.844.755,—
Saldo te ontvangen en te leveren fondsen		„ 1.017.746,36
Saldo's Rekeningen-Courant		„ 54.816.374,65½
„ „ „ voor gelden in het Buitenland ..		„ 16.417.934,12
„ „ „ Credietvereniging		„ 9.174.146,53
Saldo „ met de kantoren in Londen en Twente ..		„ 20.198.465,39
Beleeningen genomen		„ 5.200.000,—
Te betalen Wissels		„ 6.330.176,95
Diverse Rekeningen		„ 1.769.027,94
		f 235.337.348,12